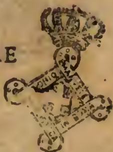
FERDINANDI EVSTACHII

PHILOSOPHI, ET MEDICI MACERATENSIS, CIVISQVE ROMANI

DE VITAE HVMANAE à facultate Medica Prorogatione.

DISPVTATIO

AD S. D. N. D. SIXTVM V. Pont. Opt. Max. Picenum.

SVPERIORVM PERMISSV.

ROMAE, Excudebat Vincentius Accoltus. in Burgo.
M. D. LXXXVIIII.

S. D. N. D. SIXTO QVINTO PONT. OPT. MAX. PICENO.

Ferdinandus Eustachius perpetuam fælicitatem.

VOD, Beatiſsime Pater, à ſapientiſsimo viro pulchre, ac ſcite dictũ eſſe accipimus, virtutis radices amaras, fructus autem eſſe ſuauiſsimos, id ipſum de ingenuis artibus, & diſciplinis poteſt verè vſurpari. Eos enim, qui illas excolunt, multa pati, algere, ſudare neceſſe eſt, at qui multa ferendo eas ſibi parauerunt, omnes labores cũ parui etiam fructus, quẽ inde colligunt, ſuauitate non conferunt. Quod ita ſanè eſſe cũ ego ſæpe alias tum vero multo magis nunc ætate prouectior intelligo, mecum enim repetens quantum in philoſophiæ, medicinæque ſtudijs operæ, laborisq; poſuerim, aliquid, atque adeo multum voluptatis capio, cum video, me præſentes aliquot fructus ex ſtudiorum meorum

laboribus non ſolum percipere, verum etiam ex literato meo ſiue otio, ſiue negotio plures, quibus ipſe perfruar, alijsq; impertiar, breui acceſſuros. Cum vero totius vitæ meæ curſum in philoſophorum, ac medicorum doctrina peruestiganda occupatum habuerim, medicinæq; theoricæ in Maceratenſi, praxis vero in Romano, ac Pontificio Gymnaſio ordinaria munera (vt vocant) publicè multos annos obiuerim, nefas eſſe duxi, ſi quemadmodum ex ſuggeſtu multa diſputaui, ac docui, non ſcribendo quoque aliqua ad commune hominum ſtudium ex abditarum rerum, in quibus diutius verſatus ſum, doctrinis, afferrem, eorumque, qui huiuſmodi ſtudia tractant, conſuetudinem imitarer. Quare non inanis gloriæ cupidus grauem ſanè, niſi me opinio fallit, ac difficilem de vitæ humanæ prorogatione diſputationem ex medica facultate alijsq; diſciplinis deprompſi, eamq; quod mihi hucuique per otium meum non licuit, explicandam ſuſcepi, quam, qualiſcumque ſit, ſub Sanctitatis tuæ volui nomine in conſpectum hominum apparere. Ad quod cum multa me mouerent, tum vero id potiſſimum excitauit, quod cum Sanctitas tua patrem meum Bartholomeũ Euſtachium, qui mea laudatione apud eam non eget, in ſua ſemper habuerit tutela, ſperaui fore, vt me quoque eius filium, & paterna inſtituta

(quan-

(quantum per ingenium licet) imitantem non aſpernaretur, immo vero me paternæ in ſe obſeruantiæ veſtigia terentem, & quicquid ſum, totum Beatitudini tuæ addicentem amplecti, ac fouere dignaretur, & cum aliæ complures ſint rationes, quæ me ad id præcipue præſtandum impulerunt, ne in ijs recitandis longius immorer, vnum præter alia me mirum in modum impulit, quod mihi viſus ſum cognouiſſe Beatitudinem tuam eam eſſe, cui munus huiuſmodi, licet exiguum, atque impolitum, tanquam bonarum artium patrono, & Pontifici omni doctrinæ laude excellentiſsimo iure debeatur, multo vero magis cum Sanctitas ſua perpetua vita pro vniuerſalis Eccleſiæ vtilitate, præſidio, atque ornamento digna ſit, viſum eſt decere eos, qui illi vitam perennem cupiunt, aliquid in eam rationem vel diſputando conferre, qua quidem in re, & ſi me magis accipere quàm dare beneficium ſatis intelligo, tanta tamen eſt liberalitatis, & benignitatis tuæ magnitudo, vt, cum ſolità ſit, quoties beneficium tribuit, id ab alijs accipere arbitrari, exiſtimare debeam fore, vt ipſa hanc meam exiguam in ſe voluntatem, ac tenue munus aliquo in numero ſit habitura. Quod vt facere dignetur, eam ſuppliciter, atq; humiliter rogo, vitæq; longitudinem cum optima valetudine coniunctam à Domino illi exopto.

FER-

FERDINANDI EVSTACHII PHILOSOPHI, AC MEDICI.

IN OPVSCVLVM DE vitæ humanæ prorogatione.

PRAEFATIO.

Nter multa, ac varia commoda, atque emolumenta, quæ ab humanis disciplinis ad frequentissimum hominis vsum emanant, & tanquàm ex vberrimo fonte nullo vnquàm tempore non scaturiunt, quæquè excelsa admodum, & sublimia, mortalibusquè gratissima, & iucundissima existunt, ea communi omnium consensu, & opinione tanquam præclarissima, & suauissima recensetur, quæ ad sanitatem tuendam vitamquè prorogandam adinuenta, ac multis rerum experientijs cumulata est. Etenim quemadmodum mors vitæ nostræ aduersa, atque contraria inter reliquas molestias, calamitates, & miserias vltimum terribilium existimatur; ita etiam vita morti

opposita

opposita inter dulcissimas commoditates supremum omnium delectabilium reputatur. Omnia enim appetunt esse, omnia viuere, omnia propagationem, nihilquè agunt prorsus, quod illius gratia non agant, idquè cum animantibus vniuersis sit à natura insitum, homini præsertim animantium omnium principi est perpetuum, ac æternum, qui & vitam quanti æstimanda sit solus intelligit, & mortem esse plurimum formidandam solus omnium contemplatur. Mortalem autem hanc vitam quamuis Deus sua immensa, & infinita virtute, & potentia nullius egens ope, & auxilio etiam in infinitum protrahere, & differre possit, à quo vno principio datum est omnibus viuere quibusdam longius, quibusdam breuius, Medica tamen facultas, quam nulla regionum varietas, nulla temporum decursio non solum non perturbat; verumetiam inuiolatam omni seculorum interuallo conseruat. Hæc inquam diuinam sapientiam, ac prudentiam pro viribus æmulata, suum non solum studium, & opus omne dirigit, vt homini firmam, minimequè morbis obnoxiam valetudinem tueatur, sed etiam vt lapsam, & male affectam erigat, & in integrum restituat, immo mortem ipsam mortalibus ineuitabilem, non semel arcet, ac prohibet: atque quod pluris est, semimortuos suo beneficio quandoquè ad lucis vsuram ita reuocat, vt reuiuiscere quodammodo videantur. Hinc factum esse arbitror, vt ex hoc vno maxime, inter alia, de præstantissimo medico illud celebre dictum pronunciatum merito sit. Homo Homini Deus, quippe qui & vitæ terminum protrahit, &

inter

inter viuos incolumem hominem statuit. Hanc ego vnam mearum disputationum egregiam quidem, omniumquè dignißimam licet arduam satis, atque difficilem examinandam discutiendamquè suscepi, quam nulli hominum arbitror futuram ingratam, qui vitam (vt debent) mirifice diligunt, & omnem conatum adhibent, vt eam firmam tueantur, atque conseruent. Ut autem huiusce disputationis difficultas eleuetur, nullusquè vnquam dubitandi locus relinquatur, diuersas omnium opinantium sententias in medium prius afferre statui suis rationibus communitas; deinde pro mei ingenij tenuitate quid sentiendum sit proponere, aliorum semper iuditio meum non ceruicosus postponens. Ultimo argumentis aduersantibus satisfacere, qua potero dexteritate, conabor. Ita enim futurum arbitror vt quemadmodum ferrum ferro acuitur, & puteus, quo crebrius, & vehementius agitatur, eo clariorem, & puriorem aquam reddit; ita etiam veritas subtili quadam, & peracuta rationum contrariarum ponderatione melius, & subtilius examinata perspicua magis euadet. Ita quoquè fiet, vt mens nostra non solum perficiatur, & ad quodcunquè arduum peruestigandum modo quodam elimetur, verumetiam indies magis, magisquè perpoliatur quousque numeris omnibus absolutißima repertatur.

PROTESTATIO FIDEI.

Quæcunque à me scripta prodibunt iudicio Sanctæ Matris Ecclesiæ vniuersa submitto.

Ferdinandus Eustachius.

DISPV-

DISPVTATIO DE VITAE HVMANAE PROROGATIONE

AN TERMINVS VITÆ HVMANÆ beneficio Medicinæ possit prorogari.

HAEC disputatio, quæ longissima est, ne vlla in eâ pertractanda gignatur confusio, in quinque sectiones distribuetur.

In prima afferentur argumenta non pauca in partẽ negantem.

In Secunda, adducentur alia in partem affirmantem.

In Tertia præmissis opinionibus res quibusdam propositionibus concludetur.

In Quarta solutiones erunt ad argumenta prioris partis.

In Quinta vero & vltima ad argumenta posterioris, in quibus quæ contra nos facere videbuntur, pro viribus infringimus, ac omnino delemus.

SECTIO PRIMA.

N partem negatiuam tam multa trahunt, vt vix quidam ab iis se valeant extricare.

Prima Ratio, In rebus omnibus naturalibus est terminus certus, & præfinitus ergo vita, cùm illum attigerit non poterit amplius prorogari. Consequentia est manifesta, antecedens probatur ex Arist. 2. de anima te. 41. omnium natura constantium est determinatus numerus, & magnitudo, & pri. Phys. te. 36. res naturales habent determinatam quantitatem.

Secunda ratio Virtus viuificans, ac restaurans deperditum est finita, ergo non potest viuificare vltra terminum suæ virtuti præfixum. Consequutio aperta est, probatur antec. ex Auic. prima primi cap. de compl. ætat. & ex Aristot. 8. phys. te. 78. 79. & 12. met. te. 41. omnis virtus in materia, vel magnitudine existens finita est. Confirmatur etiam lib. 2. de cœlo te. 38. 39. & 71. finitas vigoris est communis formis existentibus in materia, eiusmodi esse virtutem viuificantem, & restaurantem deperditum non ignoramus: quod si alicui ceruicoso virtus restauratiua videatur infinita, & æqualiter semper vno modo reapponere, ita vt id, quod fuit resolutum, restauret in infinitum, tunc vita in infinitum extenderetur, quod quàm absurdum sit, & à veritate alienum, inde colligi facile potest, quia talis est duratio rei, qualis est natura eiusdem rei, sed natura viuificans est finita, vt supra probatum est, quia in magnitudine existit, ergo etiam duratio. Hinc sapienter (vt solet) Arist. 8. phys. te. 79. nullum finitum contingit infinitam potentiam habere, nomine finiti, omnem corpoream virtutem compræhendens & 2. de cœlo te. 71. omnis finiti corporis potentia est ad finitum, immo quod incredi-

credibilius est, etiam si fuerit restauratum id omne, quod fuit resolutum, adhuc secundum Auic. loco citato fieret vltima resolutio, ipsumque humidum consumaretur, nam licet humidum sit proprio termino indeterminatum ex 2. de generat. & corrupt. te. 9. est tamen determinabile alieno, deficiente igitur vitæ pabulo, deficiet quoque is, qui tali pabulo sustentatur. Neque hoc apud philosophos solum est irrefragabile, sed etiam apud Theologos, quorum vnum Sanctum scilicet Thomam referre, qui sit instar omnium, satis in præsentiarum esse arbitror, in prima parte quæst. 7. Art. 2. & 3. (præter Deum) omnia credit, & asserit esse finita, virtutisque finitæ, & determinatæ. In hanc eandem sententiam totius abit torrens Theologorum, immo implicat aliquid esse factum, vel creatum, & esse secundum suam essentiam infinitum, sed de his nihil nunc ad nos. Consulendus est Sotus 3. phys. quæst. vltima & Theologi in primum, & secundum sententiarum.

Tertia Ratio Ars non est potentior quàm natura in suis effectis, Ideo Gal. 7. de vsupar. cap. 13. natura est prior ordine temporis, & in operibus est arte sapientior, quod si ars medica terminum vitæ protrahere posset, quis ambiget tunc artem esse ipsa natura potentiorem? Cumque ars imitetur naturam ex 2. phys. te. 26. & ea, quæ imitantur aliquid, eo ipso, quod imitantur inferiora se esse demonstrent, inferior etiam erit ars, quàm natura, quare si natura adeo potens non est, vt vitam vltra sibi definitum spatium producere possit, impotens erit multo magis ipsa ars ad eundem effectum exercendum.

Quarta Ratio Desumpta est ex Auic. prima primi doc. 3. cap. 3. vnumquodque indiuiduum, inquit, habet terminum præfixum, qui in indiuiduis diuersificatur propter complexionum diuersitatem, & hi quidem sunt termini naturales, sunt vero & alij termini abbreuiati, nunc sic li-

cet argumentari, nullum terminum dixit esse elongatum in tam illustri partitione, sed alium naturalem, alium breuiatum, ergo nec vita vnquàm elongabitur. Cur autem tanta sit terminorum vitæ diuersitas tribuit idem non alicui principio naturali, sed Diuino præcepto, tunc sic vlterius progredimur, quod prouenit ex diuino præcepto non potest mutari, neque igitur prorogari, quia quod prorogatur, mutatur. Si ergo vitæ termini præfiguntur à Deo, non poterunt prorogari, cum Deus sit causa immutabilis, & infallibilis per se. Immo cum eiusdem scientia vnà cum voluntate ipsius sit causa rerum, in quo differt à nostra, quæ à rebus suscipitur, vt etiam confirmat Auer. 12. met. te. 51. motor inquiens primus per suam scientiã ab æterno omnia producit idealibus speciebus præuisa, erit etiam caussa terminorum naturalium, aut breuiatorum, non autem elongatorum, cum vllum huiusmodi dari, neget Auic. Illud etiam communi sententia philosophorum, ac Theologorum est receptum præ scientiã Dei falli non posse, quare hora vitæ extrema imminente, vita vlterius ope medicorum progredi non potest, secus Deus falleretur, & à rebus suam scientiam caperet, si homo tantum posset suo ingenio, vt extremum vitæ tempus protraheret.

Quinta Ratio, Vita mortalium in manu Dei est posita quomodo ergo poterit prorogari subsidio medicinæ? legere est 2. sapientiæ produxit Deus omnia cum pondere, numero, & mensura, si cum mensura, & numero ergo illis completis complebitur necessario vita humana Iob 14. breues dies hominis sunt, numerus mensium apud te est, si apud Deum est, qua ratione apud medicos audeat quis constituere additus? constituisti terminos eius, qui præteriri non poterunt, quid clarius? quid apertius? frustra ergo ad vitam prorogandam queritur via. In ecclesiastico cap. 7. numerum dierum scilicet hominis, & tempus dedit, his igitur expletis expleri vitam necesse erit, quare si Deus,

qui

qui prima rerum omnium est causa, & à quo vniuersain suo esse, fieri, & conseruari dependent, vitæ terminum præfixit, vana erunt medicorum ad vitam pro trahendam inuenta. Immo cum Deus, qui est prima causa, quæ plus influit in effectus, quàm ipsæ caussæ secundæ, quæ non mouentur nisi motæ à prima, ex 8.phys.tc.33. non producit viuendi spatium, neque producent caussæ istæ secundæ, aut quicquid medicorum industria ægrotantibus administratur. Cumque etiam Deus sit actus purissimus omni carens potentia, continens omnes omnium rerum perfectiones, rebus omnibus finem vltimum præstituens, finem etiam vitæ constituit, qui medicorum inuentis nequaquam poterit prorogari.

Sesta Ratio, Vnumquodque, quod habet principia suæ corruptionis, tunc maxime corrumpetur, cum deficiunt illa principia suo fine terminata, & limitata ergo, maior est adeo certa, vt nullus vnquam ausus fuerit inficiari, minor licet etiam clara sit, adhuc tamen multifariam probatur.

Primo efficiens hanc vitæ prorogationem est restauratio deperditi facta per calorem naturalem nostri corporis transmutantis alimentum, sed huiusmodi transmutatio habens principium suæ corruptionis, suo fine concluditur, ergo & vitæ productio. Notandum ad huius rationis clariorem intelligentiam, in hac trasmutatione fit reactio quædam physica, limitata inter calorem, & alimentum, quod ob hanc causam dicitur contrariū in 8.phys.te.55. vnde vt calor naturalis agit in alimentum, sic alimentum agit in calorem, & vt calor agit, ita & patitur, & vt alimentum patitur, ita etiam agit, hinc fit vt ex hac actione, & reactione debilitetur calor naturalis, qui est vitæ maximum principium, quousque tandem deficat, ergo vita prorogari vltra illum terminum, quo principia deficiunt, minime poterit, exemplo res fit manifestior. Vino aquæ misceatur,

sceatur, natura vini eiusque qualitates paulatim minuetur, & tanta aquæ copia posset infundi, vt vinum in naturam aquæ prorsus in instanti transiret, vt testatur Art. pr. de gen. te. 42. eadem ratione de calore naturali cum alimento licebit argumentari, hinc probe Auer. in prologo primi phys. & in 2. te. 23. & 88. mors ait est vltimum proueniens ex necessitate materiæ, vel humidi, & calidi deficientis, vel alterius tantum deficientis, & alterius dominantis.

Secundo, si non esset vitæ principiis suus certus finis, & corruptionis certa lex, non fieret certa rerum generatio, generatio enim vnius, est corruptio alterius & è contra ex Arist. primo de gæn. te. 17. qua in re notandum quoque à natura intendi non per se, sed per accidens corruptionem, vt sit transitus ad generationē ex auer. 4. de gen. anim. cap. vltimo in fine. Vnde si illa conseruare semper genitum posset, non intenderet vtique corruptionem, quare apud philosophos indubitatum est gigni nihil posse, quin præcedat corruptio, neque corrumpi aliquid posse, quin sequatur generatio.

Tertio, Auic. prima primi doc. 3. cap. 3. de complex. ætat. post medium, & forte desumpsit ab Arist. lib. 3. problematum prob. 6. in corpore animalis multas ponit contrarietates, quæ sunt causa mortis, veluti sunt qualitates primæ sibi inuicem resistentes, calor naturalis agens in humidum, qui perimitur per se ab humido, tanquam à contrario, immo calor innatus agens in humidum illud consumando, debilitatur, & ita debilitatus caussat indigestionem, ac humorem quendam aqueum indigestum sua qualitate maxime frigida, & sua quantitate calorem naturalem suffocantem, ergo qualitate vna superante aliam, & calore naturali humidum vincente, aut ab humido superato, progenita materia ad suffocandum idonea, vt corpus animatum corrumpitur, ita vita quoque deficiet.

Quarto,

Quarto, omne compositum ex quatuor elementis, in quæ ex pr.phys. te.65.& 3.met. te.15.& 3.de cœlo te.5.& test.15. resoluitur tanquam in sua prima componentia, est corruptibile, quicquid dicat Gal.lib.de tabe cap.2.propositionem istam non habere necessariam consequutionem, quod forte censuerit cœlum constare non solum ex materia, & forma, sed etiam ex quatuor elementis, vt quidam alij secundum Platonem in Timæo dixerunt, vel ex quatuor summitatibus, & perfectionibus elementorum, & maxime ignis, vel vt alij dicunt secundum Platonem ex humore aqueo sursum lato, vel vt etiam alij ex aqua, aut ex humore aqueo, si igitur corpus humanum ex quatuor constat elementis, corruptioni erit ob noxium, quo tempore elementa suā inducent corruptionis causam. Hominem autem constare ex quatuor elementis est notissimum, quoniam est quid mixtum, mixtio autem est miscibilium alteratorum vnio ex Arist. primo de gen. in fine, siue elementa actu sint in mixto vel refracta, vel potentia, & elemētum ex Ar.5. meth.te.4.est ex quo res cōponitur primo inexistenti indiuisibili specie in aliam speciem, & ex gal.primo de elem.in principio & 8.de decret.Hip.& Plat.c.2.elementum est minima pars eius, cuius est elementū, & est ad aliquid sicuti etiam pars, & refertur præsertim ad causam materialem ex ar.2.phys. te.31. Deinde homo habet suam complexionem, & eius caussam, quæ secundum Auic. prima primi cap.de complex. est qualitas orta ex mixtione quatuor primarum qualitatum, ex quarum quatuor combinationibus possibilibus quatuor prima corpora vel in esse constituuntur ex alex. asserente eorum esse formas substantiales, vel deprahenduntur tanquam ex eorum propriis passionibus, quod est verius, cum quod vni est substantia, alteri non possit esse accidens, eadem enim res non potest esse per se, quod est substātiæ proprium, & subiecto in existere, quod conuenit accidenti, Ar. primo phys. te. 27. & 30.

& 30. Sanctus Thomas pr. par. quæst. 3. art. 6. in principio præterea ex variis medicamentorum generibus, varij humores educuntur, quædam enim educunt bilem, quædam pitultam, quædam melancholiam, sanguinem vero effluere quis videbit cũ pars aliqua corporis vulnerata fuerit adeo, vt vlcus efficiatur, nam dubium est an reperiri possit medicamentum sanguinem educens, quodammodo etiam separantur, tum in eorum generatione ex variis chilipartibus, tum in sanguinis missione, vt ex musto separatur fex, spuma, aquositas, vinum, ex variis quoque partibus, in quibus præsertim residere videntur, nam in liene residet bilis atra, in vessica fellis, bilis flaua, capite & stomaco, pitua, sanguis vero in hepate, cum sit sanguis coagulatus, vel venis, & artriis, vel etiam in cordis ventriculis, in dextro quidem venalis, in sinistro vero arterialis, necnon ex eorum officiis, quæ in nostro corpore exercent, nam bilis excitat punctione intestina ad expulsionem, melancholiam mordacitate os stomaci ad cibum appetendum, pituita tempore necessitatis nutrit, & per vlteriorem coctionem fit sanguis, est enim sanguis inconcoctus, vnde simul etiam cum sanguine transit in venas, sanguis vero proprie nutrit, tum quòd omnia nutriuntur dulci & suaui, tum etiam quòd solus nutrire potest, bilis vero flaua, & atra vel non nutriunt, vel non nisi cum sanguine mixtæ, ex diuersis etiam morbis, quos efficiunt, facile colliguntur, morbus enim;& sanitas magis ab humoribus vt Hip. quàm ab elemenntis vt Plato, dependent, ex variis denique ætatibus, ac anni temporibus, in quibus quatuor humores quatuor primis elementis respondent, & in ea tandem resoluuntur, vt ex eis componuntur, hic videndus est Galen. 8. de plac. Hip. & Plat. cap. 4. 5. & 6. amplius ex Hipocrate primo de natura humana te. 5. & Gal. primo de elemen. cap. 2. & cap. 3. si homo esset vnum quoddam, non doleret, quia actio fit inter contraria, pari ratione non letare-

taretur. Si ergo dolet, etiam letabitur, subdit ille, si doleret tantum vnum esset genus remedij, quia vnũ in quantum vnum, vnum quoque tantum indicat. Deinde Gal. 8. de decret. Hip. & Plat. cap. 2. refert Platonem in Timæo Hippocrati consentientem corpora nostra ex terra, igne, aere, aqua concreta esse affirmare, & paulo post ex horum excessu, vel defectu, vel translatione morbos in nostris corporibus fieri manifeste asseuerare, quod intelligendum est tanquam ex causis externis, vel mediate, non autem immediate, sic enim exponendus est Galenus dicens in fine capitis 4. Platonem non recte hoc asserere de elementis. cæterum quod Galen. cap. 5. asserit Platonem cum Hip. plurimorum morborum in caussa esse quatuor humores existimare, intelligi debet immediate, propriè, ac magis, vt prius dictum est. Tandem terra apparet in ossibus & carne, aqua in quatuor humoribus, aer in pulmone continetur, nam pulmo est in perpetuo motu, & est vt ventilabrum cordis, ne cor nimio calore dissoluatur, ignis vero continetur in corde, quòd inferius, & in basi est latum, superius vero & in cuspide est acutum, quam formam ignis tenet, vt etiam in combustione, cinis est terra, humiditas partes continuans tenet locum aquæ, fumus aeris, flamma vero ignis, vel aliter, cinis terræ respondet, liquidum effluens aquæ, pabulum ignis aeri, fumus igni, nam flamma nihil aliud est quàm fumus ardens. Ex variis igitur elementis constat hominem esse conflatum, diuersisque humoribus coalitum. Hinc elucet error asserentium ignem omnium rerum principium, nam si quatuor sunt principia componentia scilicet quatuor elementa, non est vnum principium solum, ignis videlicet, aut aer, aut terra, aut aqua; cuius hippostasis & tanquam fex sit terra, tenuis pars sit aer; tenuissima vero ignis, vt est videre apud Plutarchum lib. primo de Plac. philosophorum cap. 3. & Lactantium lib. 2. cap. 10. præ-

ter alios nonnullos doctores, quos breuitatis gratia recensere superledeo. Ex quo etiam refelluntur negantes dari ignem tanquam quartum elementum, vt etiam negantes dari sanguinem tanquàm quartum humorem com ponentem massam humoralem, seu sanguineam, vt vocant, & ab ea, aliisque tribus humoribus distinctum, de qua re videatur Iacobus de par. prima primi cap. primo de humoribus, & Turris in art. medic. Ex eo præsertim, si vera est sententia Aristotelis 10. met. te. 14. & in primo de cœlo te. 10. vni vnum tantum est contrarium, & si vnum contrarium in natura datur, aliud quoque reperietur, & contrariorum si alterum determinatum est, & alterum determinatum erit in primo de cœlo te. 44. Nisi tamen nomine ignis Deum intelligant, vnde Deuteronom. capit. 4. legitur De patre, Dominus tuus ignis consumens est, & Sanctus Paulus ad Hebreos cap. 12. in fine, & Psalm. 119. De filio, ignitùm verbum tuum nimis, & Actuum 2. de 3. persona, apparuerunt illis disperditæ linguæ tanquam ignis, & repleti sunt omnes Spiritu sancto. Ignis fuit etiam habitus pro Deo, ne noceret Persis, & aliis gentibus, Cælius Aurel. 8. lib. antiquarum lectionum cap. 36. licet secundum alios honores igni fuerint exhibiti non religionis gratia, verum propter formidinem rei valde nocentis. Sed & ignẽ Deum esse putarunt ex antiquis Philosophis, Hippasus Metapontinus, & Heraclius Ephesius, vt refert Clemens Alexandrinus in oratione adhortatoria ad gentes, præter alios, qui referuntur ab auctore libri sapientiæ cap. eius libri 13. & quidam stoici Dei naturam ex igne constare dicebant, vt tradit Ioannes Damascenus in libro de Hæresibus, & Plato dixit, supremum Deum in ignea esse substantia, vt scribit Iustinus Philosophus, & Martyr. in admonitorio gentium, & Deos vt plurimum esse igneos, vt tradit Laertius, forte, quod vt ignis est maxime actiuus

inter

inter omnia elementa, imo inter omnia agentia inferiora, & corruptibilia, cum omnia hæc consumat, & solus sit imputrescibilis, cætera vero omnia inferiora, & corporea putrescant ex Ar. 4. met. cap. 2. Sic Deus sit solus omnipotens inter omnia agentia simpliciter, & nihil illi possit resistere, ac omnia ab illo acceperint esse, quædam quidem clarius, quædam vero obscurius, immo adeo omnipotens est, & bonus, vt benefaciat etiam de malo, quod ad infinitam Dei bonitatem pertinet, Sanctus Thomas pr. par. quæst. 2. art. 3. ad primum & quæst. 48. ar. 2. ad tertium ex Sancto Aug. in Enchir. Platonem tamen repræhendit Ar. in lib. ad Alexandrum Homeri auctoritate, licet Iustinus scribat Platonem eam opinionem sumpsisse ex sacris literis, & voluminibus, alij etiã voluerunt Deum in igne habitare, qui si nomine ignis cœlum empyreum intelligant, bene quidem, cum ab igne dicatur, quod mire sit lucidum, & ingenti claritate præditum, & est sedes, domicilium, ac patria Dei, angelorum, & beatorum spirituum ex sententia omnium Theologorum; licet etiam Deus vbique sit per essentiam, præsentiam, & potentiam. Hoc tamen cœlum ab Astronomis nullo modo cognosci potest, cum non moueatur, nulloque sydere sit præditum. Cæterum Sanctus Damascenus libro citato ait ignem in templis asseruari, vt diuinæ naturæ quasi symbolum esset & propterea capitale fuisse, si sacerdotes ignem in templis extingui permitterent, tanquam Diuinitas ex eo loco arceretur, & veluti deleretur. Verum ad rem nostram reuertamur.

Quinto quod compositum est ex neruis, venis, & arteriis est obnoxium corruptioni, vt tradit Gal. de vsu par. lib. 14. c. 2. natura, ait, si licuisset per materiã, immortalem fecisset hominem, sed quoniam materia repugnat, cum omne compositum ex venis, neruis, & arteriis corruptibile sit, propterea quod potuit subsidium ad immortali-

tatem præstitit, dum hominem ex homine producit. Ob eandem caussam lib. primo de san. tuenda repræhændit dicentes dari perpetuam valetudinem, quoniam omne genitum corpus, sicuti geniture, ita etiam interitus causas ab initio secum naturas habet.

Sexto Vlterius materia prima, & materia secunda ex contrariis constant, quæ sunt caussa corruptionis, omnia quoque mixta in se continent principium corruptionis, materia continet semper in se priuationem. Arist. primo phys. te. 80. inde mira illa formæ appetentia, vt fœmina marem, & turpe pulchrum, quæ tanta est, vt vix vna forma corrupta aliam indesinenter acquirat, in his vero inferioribus, an sit vlla forma, quæ possit explere totum appetitum materiæ, aliis discutiendum permittimus.

Septimo Contraria manent in mixto fere violenter, idcirco naturaliter quærunt redire in proprium locum, quod si in mixto summa pace videntur vnita, quod vniuersalis naturæ opus est species rerum conseruare volentis, id tantum pro tempore fit, quo forma omnes contrarietates illas quasi sopitas detinet, siue illa ex ipsis producatur, siue de foris adueniat, cum ergo forma omnis sit finitæ virtutis, non poterit diu retinere tot, & tam magna contraria, quin suo tempore inducant interitum. Hinc illud vulgatissimum nullum violentum, præsertim cum careat sibi forma naturali, est perpetuum vt Gal. & Arist. 2. de cœlo te. 18. nihil præter naturam sempiternum est, immo est ipsi naturæ inimicum vt Hip. 2. aph. te. 51. ipsum violentum.

Octauo Neque solum à principio interno mors proficiscitur, sed etiam ab externis, & quidem pluribus, quia corpora cœlestia suo motu, lumine, & virtute stellarum resoluunt corpora nostra, virtutemque illorum, vt cætera omnia sublunaria, ideo vtrumque complexus breuiter Gal. pr. de san. tuen. cap. 2. in principio scribit corpus nostrum à duobus corrumpi, quorum alterum est nobiscum

ſcum ingenitum, & vitari non poteſt, & oritur ex principiis generationis, veluti à radice, alterum vero extrinſecum, & illud eſt multiplex qualia ſunt cœlorum motus, elementa quatuor, & alia extranea vt frigus, quod per ſe dicitur non habere vim producendi formam ſubſtantialem mixti, & vt ſic, non ingredi opus naturæ, immo paraliticare ex Auic. nec non valde nocere noſtro corpori, ex Hipoc. 5. Aph. te. 17. & 18. & lib de fracturis, ac humidorum vſu, & calor, quo fit interitus hiſce de cauſis, cum enim calor extrinſecus non eſt conueniens calori naturali, ipſum aut diſſoluit, aut frigefacit, vt minor flamma comburitur à multa ſecundum accidens ex Ariſt. lib. de longit. & breu. vitæ cap. 2. ideo ſequuntur multæ putrefactiones in æſtate, nã cum calor naturalis eſt debilis non poteſt congregare materiam, & illi dominari, vnde fit putris, vt accidit in corporibus ſenum, & mortuorum, immo etiam multa vt ita loquar elementata præter ſex illas res, quæ à medicis dicuntur non naturales, ſunt cauſa corruptionis.

Nono Corpus noſtrum eſt in perpetuo fluore vt Galen. primo de ſanit. tuen. ca. 2. & primo aph. te. primo, & Ariſt. primo de gen. te. 36. materia ſemper fluit, forma autem manet, corpus enim noſtrum vt Gal. primo, aph. te. primo eſt valde mutationibus obnoxium, & facile alteratur à cauſis internis & externis, vnde occaſio præceps, ergo aliquando etiam neceſſario diſſipabitur.

Decimo Si homo hominem generat, mortalis mortalem, qua ratione fierit poteſt, vt homo homini præſtet immortalitatem? recte ergo Auic. 3. prima, capit. primo non eſt ars, quæ nos à morte ſecuros efficiat, non deſunt aliæ ſacrarum litterarum, & illuſtrium virorum auctoritates à noſtro inſtituto non procul remotæ, aut alienæ, Sanctus Paulus ad Hebreos capit. 3. ſcriptum reliquit ſtatutum eſt hominibus ſemel mori. Dauid Pſal. 88. quis eſt homo,

homo, qui viuet, & non videbit mortem? legantur sacræ literæ Mosis à principio homines mortem omnes pertransisse reperientur, nullaque persona humana inuenietur, quæ mortis sagittas effugerit, & si forte quasdam reseruatas personas adhuc fuisse, quis attulerit, id diuino consilio factum credimus, & testamur. Sed ex Ethnicis Plin. lib. 2. cap. 6. Deus mortales æternitate donare non potest, eo enim ipso, quod quis mortalis est, natura æternus esse non potest. Homer. lib. 3. Odis. ne amicum quidem virum Deos à morte vindicare, quia inexorabile fatum omnes infesta morte domitat, etiam Homer. in 6. illiad. nemini datum est mortem effugere siue ignarus sit, siue strenuus, nam omnes nascuntur eadem mortalitatis conditione. Virg. 10. Aeneid. stat sua cuique dies. Horat. in poet. Mors æquo pulsat pede & pauperum tabernas, regumque turres, valeat insuper auctoritas non nullorum eamdem probantium determinationem, quorum quidam refellunt asserentes mortem à natura profectam, beneficio medicinæ posse produci. Alij vero nullo ingenio homines suæ vitæ finẽ transgredi posse asseuerantes. Nec prætereundam hoc loco Galeni historiam dignam risu existimo, is enim libro de tabe, & marcore c. 2. deridet quendam philosophum, qui scripserat librũ, quo conabatur docere viam ad immortalitatem, & quonam pacto omnino quis non senesceret, contra quem senectus, inquit Galenus, est secundum naturam, quare euitari non potest, eo præsertim tempore, quo inducitur à natura, quoniã opera naturæ necessario eueniunt, nec momento quidem temporis intermisso, vt docet etiam Arist. 4. Metheor cap. 2. adiungit Gal. eandem prosequens historiam, illum philosophum fuisse quadragenarium, cum in eã insaniam deuenit, quam hominibus etiam persuadere conabatur numquam videlicet senescendi, cum vero perueniisset ad annos LXXX. factus fuit ita gracilis, & siccus, vt videretur habere faciẽ Hippocrati-

craticam, nasus illi erat acutus, oculi concaui, collapsa tempora, aures frigidæ, contractæ, & imis partibus leuiter versæ, cutis circa frontem dura, intenta, arida, vnde suomet exemplo edoctus, alium secundum librum conscripsit inuitus, ac nolens de admirabili senectutis vacuitate, dixitque non omnes, mutatus à priori opinione, posse insenescibiles permanere, sed tantum optime à natiuitate constitutos, quos tamen si ipse ab initio infantes educasset, & prima educatione talia sint iacta fundamenta, eorum corpora immortalia reddidisset. Sed ait Gal. quod ipse non poterat redargui, quoniam priusquàm tales pueri in viros euasissent, ipse iam mortuus fuisset. Quare hæc est pœna leuiter enunciantium, nō tantū turpiter labi, sed ad diuersas, ac penitus diffidentes abire, protrahique sententias, quarum vna summa ignominiæ labe, ac dedecore prius fuerat ab ipsis probata, ac defensa.

Septima Ratio Ex senttia quormndam Theologorum secundo sententiarum dist. 19. (aliis tamen repugnantibus) si homo non peccasset, sed in statu innocentiæ perstitisset, subdi tamen potuisset morbis, quod si diu etiam absque morbis relictus vixisset in terra, tandem aliqua tabe confectus perire potuisset, nec lignum illud vitæ virtutem habebat perpetuam vitam agendi, aut vltra debitum prorogandi. Cum ergo facultas medica nihil habeat ligno vitæ efficacius ad vitam conseruandam, ac deffendendam, protrahere vitam nequaquam valebit. Vnde falso, & turpiter Empedocles profitebatur pharmaca quædam, quibus morbi, & senectus arceretur, quod si id se effecturum sperasset, nunquam se præcipitem dedisset in Aethnam semper, vt dicebat, victurus cum diis, vt refert Lactantius lib. 3. cap. 18.

Octaua Ratio si vita posset prorogari, eadem ratione posset etiam perpetuari, probatur sequela, nam vt se habet minus ad minus, sic se habet magis ad magis, sed consequens

sequens falsum est, falsum quoque erit id, ex quo consequitur, esse autem falsum consequens, quis non videt? dicatur obsecro quomodo numerus electorũ cópleretur, si vita hominis in hoc mundo extendi posset ad perennitatem? quomodo etiam terra talem, & tantũ numerum hominum pati posset, illisque alimenta ministrare sufficientia? si hoc tempore, quo peste plurimi pereunt, quoue non pauci ferro, aqua, & igne rebusque aliis mortem afferentibus intereunt, est tantus numerus mortalium, vt vix eos tellus capere possit, q.d si nullus ex hac vita migraret? quid quod in dies plures, & pluresetiã nascuntur? si tan tum philosophia abhorret infinitum in actu, quod existere nullo modo actu posse contendit, non ne tunc actu infinitum daretur? sed hæc afferre inconuenientia, fines excedit nostræ disputationis, & instituti nostri rationem peruertit.

Nona Ratio mensura & mensuratum sunt æqualia, & homogenea, vel vt Arist. 10. Met. te. 4. & 4. phys. te. 119. & te. 133. est eiusdem generis cum mensurato, sed mensura & periodus vitæ sunt definita, vt dictum est, & probat Ar. 2. de gen. & corr. te. 57. vnde illud stat sua cuique dies, ergo etiam vita est determinata. Istarum enunciationum nulla indiget probatione, adeo clara quælibet existit, tam exemplo discretæ quàm continuæ quantitatis, tam secundum multitudinem, quàm secundum magnitudinem. Ideo Arist. 10. met. te. 3. & 4. & 3. Phys. te. 59. mensuram quamlibet vult esse finitam, quod si fundamentum totius huiusce veritatis quare mensura, & mensuratum sua periodo terminentur, quis desideret, is accipiat ex Ar. pr. metheor. cap. pr. mundus inquit hic inferior necesse est, vt contiguus sit superioribus lationibus, vt inde omnis virtus regatur, & conseruetur, quale ergo est continens, talia erunt etiam & contenta, finitum illud, ergo & finita quoque omnia illo comprehensa, ergo & vita etiam finita erit, &

erit, & suo fine conclusa. Vnde fit, vt Arist. 2. de cœlo te.74.& 2. de gen.& corr.te.50. & 4.de cœlo te.23. & 35. terminantis proportionem ad determinatum eandem fecit, quam inter materiam & formam; vtraq. enim in eodem se habent modo, vt continens, & contentum, & his affinia.

Decima Ratio tantum quisque potest, quantum forma sua permiserit, sed ipsa forma vitæ est terminata, ergo & actio talem formam habens. Maior est Boetij 2. topico. cap. 2. quia si forma dat esse rebus omnibus habentibus illam, ex 2. de anima te.37. dabit etiam & operari, quod ad esse consequitur, si ergo forma est principium operationum, vt etiam habetur 2. de anima te. 24. & 2. phys. te.17. & 2.de generat. & corr. te. 53. habens tale principium operabitur quanto tempore secum erit principium operandi, & ita etiã operabitur, vt est virtus ipsius formæ. probatur minor, quia licet anima rationalis, quia immortalis est, ex sui natura possit informare æterno tempore, tñ in hoc quia forma est corporis finiti, finita esse dicitur, non enim est ita perfectio illius, vt ab eo prohibere possit corruptionem, immo si in homine esset virtus infinita tempore, quæ sic posset informare æterno tempore, sequeretur in corpore composito ex materia, & forma esse virtutem infinitam vigore, quod falsissimum esse probat Auer. etiam in cœlestibus corporibus in lib. de substantia orbis. Commune est igitur omnibus formis, vt deficiant aliquando, cum quælibet earum sit terminata, & in materia determinata suscipiatur, & si forma cœlorũ esset infinita duratione, illa sublunaris non est, & cum cœlis assistat, non est principium intrinsecum, sed extrinsecum, ex 8. phys. te. 79. de qua materia modo non loquimur, sed solum de forma intrinseca informante agimus, & cum colligi non possit ex aliquo formã cœli intensiue esse infinitam, multo minus infinitam esse colliget quispiam aliquam for-

mam corruptibilium, quare vnica, & sola virtus infinita intensiue est, quæ non recipitur in materia, vt tradit Arist. 8. phys. 79. si igitur anima hominis potens non est, vt possit motum perpetuum tribuere corpori, nec vitam perpetuam præstare poterit eidem, ergo suo tempore vita deficiet. Quod autem hoc loco posset dubitari, quomodo anima rationalis habeat potentiam informandi æterno tempore, & ipsi non respondeat potentia passiua corporis humani recipiendi talem iuformationem, pertractabitur à nobis in nostro opusculo de nobilitate hominis.

Vndecima Ratio effectus cum sua causa debet esse proportionatus, quia qualis est causa, talis est effectus, sed causa vitæ, siue sint cœli, siue alimenta, aut aliquid aliud, est determinata, vt hactenus est probatum ergo.

Duodecima Ratio cuius totum est determinatum, & partes sunt determinatæ, quia eadem est ratio totius, & partium, vt etiam locus, & motus Arist. primò de cœlo te. 19. ac etiam de motu primo de cœlo te. 73. sed principium & status, augmentum, & decrementum vitæ, quæ sunt partes eam constituentes secundum Medicos, sunt determinata, ergo partibus vitæ non extensis, vita nec extendetur; vitam autem habere principium, augmentum, statũ, & decrementũ, quod totum in minori propositione concluditur, nullus est, qui non videt, & experitur. Immo cum finis sit vitæ pars, & is sit finitus, & determinatus, ita vt protrahi non possit, finita quoque erit vita, & vlterius nunquàm protrahenda.

Decimatertia Ratio si vitæ alicuius terminus in particulari promoueri posset, sequeretur vnum eundemque hominem posse viuere plus, & minus, probatur sequela quia potest esse vt quis ratione suæ complexionis viueret annis LXXX. sed ratione aspectus cœlestis tantum LX. ecce quomodo vnus viueret minus. Item à contrario ex conditione indiuiduali posset quispiã attingere L. annos,

sed

ſed ratione naturalis ſuæ complexionis ſcilicet ſanguineæ ad LXX. annos perueniret,ecce hic quomodo eadem ratione duceret vitam longiorem.

Decimaquarta Ratio Ea, quæ quanta ſunt, licet ratione quantitatis per ſe ſumptæ,& mathematice nõ habeant maximum vel minimum, tamen vt ſunt in vniuerſo, & phyſice debent habere maximum vel minimum, maximum quidem poſitiue, vt primum cœlum & minimum etiam poſitiue vel negatiue, vt atomus, aut ſi quid atomo fingi poteſt longe minus, vitam autem eſſe quantam, nemo ſanæ mentis negabit,& nos paulo ſuperius oſtendimus. Præterea in vna quaque ſpecie rerum naturalium datur maximum, & minimum, quoniam natura abhorret infinitum, ergo & in genere vitæ illud eſſe dabitur. Amplius natura viuentium habet determinatam magnitudinem & paruitatem intrinſece vt Ariſtot. docet primo phyſ. te. 36. 2. de anima te. 41. cur non & vita, qua natura viuentium conſeruatur? elementa quoque habent certam magnitudinem, & paruitatem, extrinſece videlicet magnitudinem à cœlo, paruitatem à mixtis, ergo & vita ex illis tota dependens. Ad hæc elementa intrinſece habent determinatam magnitudinem ſimpliciter propter formas eorum, quæ ſunt terminatæ, licet ſecundum quid non habeant determinatam magnitudinem, ſed augeantur in infinitum vt Ariſt. placet 2. de anima te. 41. nam tantum augebitur ignis, quantum affuerit combuſtibile, habent etiam determinatã paruitatem intrinſecè, de qua re licet ſit dubium inter quoſdam, nos tamen ſequentes doctrinam affirmantium cum illis dicimus res omnes per ſe exiſtentes in mundo habere determinatam paruitatem & magnitudinem, quam etiam ipſa vita habebit, vt re mundi ambitu comprehenſa. Item partes Etherogeneæ, quæ alteri inexiſtunt, in hoc differunt à partibus ſimilaribus alteri inexiſtentibus, quia illæ habent determina-

tam paruitatem, & magnitudinem, istæ vero magnitudinem quidem determinatam, non autem paruitatem sibi vendicant, de his partibus simile quoddam videre est apud Galenum lib. 6. de Decret. Hipocratis & Platonis cap. 2. in fine videlicet totum esse sibimet continuatum & ex partibus æterogeneis numero definitis esse compositum, sed partium similarium multitudinem nullo posse numero circumscribi, quocunque igitur vitam reducis, suam habebit quantitatem ratam, ac deffinitam. Item indiuidua raro attingunt maximam magnitudinem, & minimam paruitatem, ergo etiam vita viuentium, quæ sunt indiuidua, est determinata, & non poterit à medicina prorogari, immo nec ita secundum plurimum, vt attingat maximam quantitatem sui.

Decimaquinta Ratio Deus oīa præcognouit ab æterno, etiam minima, quale vel erit vltimū punctum vitæ, ergo necessario vita finietur, quando Deus præuidit finiendam, ergo à medicis vlterius protrahi non potest, quod vt clarius percipiatur. Notandum hic erit omnia ex necessitate consequentiæ, & non consequentis euenire, quæ fiunt, ita fieri necessario ex suppositione, non autem absolute, vel vt alij dicunt in sensu composito, non in sensu diuiso, præscientia igitur Dei non imponit necessitatem rebus, nec tollit contingentiam, sed cum ea manet, & licet Deus sit agens liberum, tamen res non poterit non ita esse, vt Deus præuidit ab æterno, quia aliter Deus falleretur, nam omnia futura repræsentantur ei in sua æternitate tanquam præsentia, & secundum actualem, & determinatam existentiam, quam sunt habitura, etiam si actu non existant, sed futura sint in fine mundi, ideo ea certo cognoscit, & hac ratione necessario erunt, ac si diceres, cum actu res sunt, necessario sunt, sicuti Petrus sedens dicitur contingenter sedere, & dum sedet, non potest non sedere, & vt sic necessario

sedet,

ſedet, vnde ſanctus Thomas prima par. quæſt. 14. art. 13. ad ſecundum, ait quod Lapis extra animam habet eſſe materiale, & ſingulare, ſed vt intelligitur ab anima habet eſſe immateriale, & vniuerſale, & ita ſe habent duo iſta eſſe, vt vnum horum non impediat aliud, ſic etiam contingens abſolute ſem per eſt contingens ſecundum ſuam naturam, at relatum ad ſcientiam Dei quodammodo eueniet neceſſario, neque hæc neceſſitas excludit illam contingentiam, cum igitur Deus ab æterno cognouit terminum præfixum ſpeciei humanæ, vel vnum, vel varium ſecundum diuerſa tempora indiuiduorum, & modum ipſius termini, non poteſt prolongari hic terminus, nam contingentia non eſt reſpectu Dei, ſed reſpectu noſtri. Addatur etiam quod licet Deus potentia abſoluta poſſit aliter facere, tamen quia ſe determinauit ab æterno, ita faciet neceſſario.

Decimaſexta Ratio Humidum radicale non poteſt euadere melius ex cibis appoſitis, quàm fuerit deperditum, vt vita magis ſit perennis, ergo vi medicinæ nec vita poterit vltra progredi; Nam ſi qua ratio eſt, qua vita videatur poſſe prorogari ea eſt ex reſtauratione melioris humidi radicalis, quo meliori exiſtente, vita etiam melius ducitur; & diuturnius, at illud fieri minime valet, ergo neque quod inde ſequitur. Antecedentis veritas patet ex ſequentibus.

Primo ſi id fieri poſſet corpus, & virtus informatiua numquam ſeneſceret ex Galeno 10. met. cap. 10.

Secundo ſi id eſſet poſſibile, ergo poſſet reuerti idem ſenex ad pueritiam, & habere oculum iuuenis, vnde videret vt iuuenis, ex Ariſt. primo de anima te. 65.

Tertio corpus fieret immortale, & duraret perpetuo, ac numquam corrumperetur. Si ergo perpetuo poſſet fieri additio melior, iam patet quæ abſurda ſequantur. de ea dici poſſet quod in ſecundo de anima te. 41. de igne aſ-

ſeri-

feritur, si adesset igni cõbustibile, is augeretur in infinitũ, nam vt se habet parum ad parum, sic etiam magis ad magis. Quod si obiiciat aliquis contra hoc humidum radicale aliquando fieri melius pro vita, sicuti cum sanantur hectici extenuati, ergo aliqua saltem vita produci potest facilis est responsio, illud aiunt humidum fieri melius respectu siccitatis ægritudinis hecticæ, non autem siccitatis acquisitæ per generationem, vnde fit corpus semper siccius, non humidius, accipiatur ergo puer, qui naturaliter sit humidus in IIII. anno in tribus gradibus, & in VI. anno vno cum dimidio, si ab hectica in IIII. anno liberatur, tamen in VI. anno non propterea erit humidus in tribus gradibus, sed solum vno cum dimidio, quoniam siccitas illa ætatiua ex actione caloris in humidum numquam prohiberi potest, quin semper procedat, licet in quibusdam plus & in aliis minus. Hinc aliquis potest colligere (aiunt hi) differentiam inter senes, & pueros eadem hectica liberatos, quod pueri in hectica exiccantur qualitatiue tantum, sed senes exiccantur tum qualitatiue, tum substantifice, videlicet loco partium aerearum, senibus apponuntur à nutrimento partes terrestres, & siccæ in substantia. Vnde licet senex cum sanatur qualitatiue rehumectetur, tamen remanet in eo siccitas substantifica.

Quarto Gal. in teg. cap. 59. ait solidas, & primas partes non posse fieri humidiores per nutrimentum, ergo multo minus ipsum humidum radicale potest melius regenerari per nutrimentum, & idcirco 10. met. cap. 10. de Marasmo loquens ait non posse vere curari propter maximam siccitatem, deinde fortior videtur esse siccitas ætatiua, quàm siccitas marasmi, cùm igitur hæc curari non possit, ergo neque illa.

Quinto accidit etiam non raro humidum radicale alicuius complexionis melioris, fieri deterius ad vitam in ætate

poste-

posteriori, quàm humidum radicale alicuius complexionis peioris in priori ætate, vnde talis regressus est impossibilis.

Sexto si mediante medicina humidum radicale posset melius restaurari, ergo etiam per eandem in peius produci, cum contrariorum eadem sit disciplina, immo facilius sit destruere, quàm construere, sed hoc est falsum, ergo & illud, minor probatur, quia variato humido radicali variatur quoque complexio, qua variata in brutis, vel etiam homine, (supposito quod actu in homine sit anima sensitiua, & vegetatiua) etiam possent corrumpi hæ animæ secundum vnam partem saltem corporis, nam vt per oppium fit stupefactio partis, ita etiam per illud corruptio fieret supradicta, quod totum est absonum, & à ratione alienum.

Septima Ratio complexio naturalis non potest permutari in meliorem, ergo neque vita potest prolongari probatur prius consequentia quia prolongatio vitæ supponit permutationem complexionis peioris in meliorem, quoniam ex mutatione complexionis in meliorem sequitur melius humidum radicale, & consequenter ex humido radicali potiore prolongatio vitæ, quare si medicina nõ potest permutare complexionẽ, quod est minus, quàm vitã protrahere, nec valebit protrahere vitæ cursũ, quod est maius, quàm mutare complexionẽ, ob eam regulã, si quod minus est, nõ potest, neque poterit quod est maius, quæ regula alteri regulæ Topicæ innititur, si quod magis videtur inesse non inest, nec quod minus, probatur antecedens.

Primo natura est determinata ad vnum, vt ad vnum etiam est ars, ergo sicut natura non potest mutare corporis temperamentum, ita nec facultas medicinæ, quod si idem remanet temperamentum, & verum sit, quod communiter fertur, idem in quantum idem semper facere idem ex 2. de gen. te. 56. eadem complexio causabit eundem terminum

minum vitæ, non autem longiorem.

Secundo Omnis mutatio fit à contrario in contrarium ex Arist. 8. phys. 62. si ergo temperamentum mutatur in complexionem contrariam à contrario mutabitur, cumque ab extremo ad extremum non fiat transitus nisi per medium, tunc semper in mutatione complexionis deberet deueniri ad medium, in cuius transitu tunc, & in eodem, in quo instanti ambæ pertranseunt, aut essent eædem omnino, quod rationi aduersari videtur, aut in vno subiecto simul, & semel essent duæ complexiones penitus oppositæ, & aduersæ, quod repugnat in natura contrariorum ex 10. met. te. 13. & aliis locis, quibus contraria eidem simul inesse non posse, dicitur. Quod si quis opponat in contrarium esse experimentum.

Primo in esurientibus, qui dum comedunt simul, & semel tristitiam patiuntur, & gaudium, tristitiam quidem causatam ab esurie, & gaudium profectum ex comestione, si adiiciat etiam alius.

Secundo In scabie laborantibus, qui dum scalpunt vna eademquè operatione lætantur, ac mærent.

Tertio In oppressis febre empiala & lypiria seu lissuria, quorum corpus totum simul torquetur frigore, & calore.

Quarto In statu morbi materialis salubris materia est valde bona, & digesta, & ideo concoctio apparet in vrina, & etiam est valde mala, & putrida, vnde accidentia sunt fortiora in statu ex Hipocrate 2. aph. te. 30. & idcirco quiescendum est in statu ex eodem Hip. 2. aph. te. 29. etiam est cibus subtrahendus primo aph te. 8. sic etiam 2. aph. te. 47. ait Hip. dum pus cõficitur, dolores & febres maiores fiunt, quàm confecto iam pure secundum aliquos.

Quinto In potentia visiua simul est album, & nigrum in auditu sonus suauis & in suauis, acutus, & grauis, in olfactu odor gratus, & ingratus, in gustu amarus, &

dul-

dulcis sapor.

Respondeo ad primum cum Alex. lib. primo naturalium quæst. 12. mæstitiam, & gaudium esse contraria, si ad idem comparentur, non autem si ad diuersa, quia non cuilibet delectationi opponitur quælibet tristitia, sed determinata determinatæ, & quum ista accidant diuersa ratione, ideo non opponuntur. in esuriente enim est tristitia ratione habita nutrimenti inopiæ, aut indigentiæ, lætitia autem ex ciborum assumptione inopiam remouentium.

Ad secundum eadem responsione fit satis, dolet scalpendo non quia scalpit, sed quia eo actu indiget, gaudet autem, quia euaporat humor ille inter duas cutes inclusus.

Ad tertium cum Galeno in lib. de inæquali intemperiei, & lib. 3. de simplic. medic. cap. 3. & cum Auicenna in 4. can. capit. de febre emphiala, & cum conciliatoe, in propria differentia 92. de hac causa, cur corpus simul sentiat frigus & caloré, est humor actu calidus, & actu frigidus, qui vterque per minimas corporis partes effunditur, ita vt non sit aliqua pars corporis, quamuis minima, quam inuaserat frigus, ad cuius latus non sit pars alia parua concepto calore calida, & quia partes illæ sunt exiguæ, ob eam causam sensus iudicat in eadem parte esse frigus, & calorem, sed re vera sunt partes diuersæ calorem & frigus sentientes, & exemplo res fit manifestior, vt ibidem tradit Galen. Accipiat aliquis absinthium melle intinctum in æquali portione, voluatur illud lingua in ore clausum, gustabit simul, & semel dulce, & amarum, & hoc non est, quia eidem parti insit dulce, & amarum sed quia partes illæ sunt minimæ, quæ gustant vel dulce, vel amarum, idcirco sensus confunditur, iudicantque homines eodem sensu simul, & semel vtrumque sentire, sed hoc quàm verum sit in doctrina Aristot. non est tempus examinandi opportunũ; consulendus est Themist. 2. de anima super te.

14. vbi putat sensum communem esse diuisibilem & alij disputantes, an contraria eidem simul inesse possint.

Ad quartum præterdicta, dici potest in statu morbi materialis salubris, materiam esse quidem magis digestam, non autem magis putridam, quàm ante, & accidentia in statu maiora fieri, non ex maiori putredine materie, sed ex eius agitatione, motu, & pugna naturæ contra materiam, quæ facit vltimum conatum contra naturam, amplius ex directione materiæ ad loca expulsionis, & idcirco Hipoc. primo aph. te. 8. iubet in statu esse cibum subtrahendum; quod ex secundo aph. te. 47. affertur dum pus conficitur dolores & febres fieri maiores, quàm cōfecto iam pure, id est intelligendum, si pus tendit ad benignum, vt euadat album, lene, æquale, non autem ad malignum, sed de his alias.

Ad quintum negandum est species contrarior esse contrarias ex mente Auer. & Arist. multis in locis, & idem est dicendum de speciebus intelligibilibus. Atque ista expositio contraria posse esse in eodem subiecto, non tamen secundum idem, vel vna eademque ratione, sed secundum diuersa, aut diuersa ratione considerata est communis tam Philosophis quàm Theologis, vt est videre in 3. parte quæst. 86. art. 8. ad primum, 3. sent. dist. 15. quæst. prima & vt habetur locis supra citatis, fatentur.

Alij contraria posse esse circa idem, sed tunc solum quando subiectum habet se ad ea æqualiter, vt scribitur in secunda secundæ quæst. 24. art. 10. ad primum & de ver. quæst. 71. art. 2. ad primum.

Alij volunt posse esse simul dico contraria, vnum per se, alterum per accidens, non autem ambo per se, aut ambo per accidens, vt quando contingit aliquod motum esse in aliquo per se, & contrarium est in eodem per accidens legatur sanctus Thomas quæst. 26. de ver. ar. 10. ad 10.

Plerique admittunt contraria posse esse simul tempore refra-

refracta in quolibet mixto, & in qualibet parte mixti vti dicitur de formis elemẽtorum ex Auerois opinione, quod ex eo probatur, quoniam res naturales cum necessario agant, & fine arbitrio, & cognitione semper agunt stantibus debitis conditionibus; agere enim in naturalibus est educere qualitatem de potentia subiecti, & pati est talem qualitatem recipere, non enim agens naturale aliquid sui dat subiecto patienti, alioquin forma naturalis migraret de subiecto in subiectum, & iuxta hanc opinionem Auer. defendunt quidam reactionem fieri secundum eandem partem subiecti, simul tempore, penes eandem qualitatem, & non esse absurdum idem agere simul & pati respectu eiusdem in ipsa reactione & in via vti dicunt.

In summo autem contraria simul esse non possunt, cum ad inuicem corrumpantur, & mutuo se se ex eodem subiecto expellant.

Sed quomodocumque sit hæc res de contrariis, rationibus allatis sufficienter ex dictis, quid sit respondendum, apparet.

Tertio vnumquodque indiuiduum habet propriam complexionem, in qua aliud ei non potest associari vt scribit Auic. prima primi cap. de complex. ætatum. Si igitur complexio posset permutari duo indiuidua etiam oppositæ complexionis & contrariæ possent habere eandem omnino similem complexionem, quod est absurdum.

Quod si alicui dictum; Auic. videatur falsum nulli indiuiduo aliud sibi simile associari posse, quia refert Augustinus in lib. de Ciuit. Dei, vt etiam conc. differentia 23. fuisse duos gemellos, qui ita se se habebant vt vno ridente, alter rideret, vno flente, alter fleret, & vno ægrotante alter egrotaret, simile quid narrat Alber. Magnus lib. 9. de animalibus, & Quintilian. declamatione septima pro duobus gemellis infirmantibus, & ne à veteribus petantur exempla, nostris etiam temporibus videre est duos

gemellos in omni animi & corporis affectione simillimos, ergo vnum indiuiduum alteri in complexione non associari est falsum. Is vellem intelligat omnimodam similitudinem esse impossibilem, quia sicuti alia est forma vnius à forma alterius, ita in aliquo diuersificabuntur, causam huius similitudinis astrologi tribunt stellis, Hippocrates vero, & melius id accidere voluit eo, quod ab eodem patre, eodem nutrimento, & eodem vitæ regimine nati, & educati fuerunt.

Quarto Complexio indiuidualis & natura est ignota secundum Auer. 6. col. capit. primo ex quo fit vt faciat facultatem medicam coniecturalem, ex eo potissimum, quod media, quæ assumit, non deducunt semper ad finem intentum, qui vt in pluribus accidit, & spectari debet in pluribus egritudinibus, pluribus indiuiduis, & pluribus temporibus, vt contingit in agricultura & arte nauigiorum, ex eodem 7. collig. cap. 31. & deduci potest ex Aristot. 2. phys. te. 7. & primo de anima te. 17. cumque vnumquodque indiuiduum habeat terminum præfixum vitæ, vt supra, qui terminus est varius secundum varias complexiones ex Auicenna prima primi cap. de complex. ætatum, vsque ad hunc terminum poterit se ipsum præseruare, conseruando debitam proportionem humidi ad calidum, & non vltra, poterit etiam vice versa, si voluerit, se ipsum destruere, non tamen poterit prolongare terminum, vt vita protrahatur, & implicat contradictionem, tolli proportionem qualitatum indiuidualium, & indiuiduum saluari, neque dantur termini elongati vt prius dictum fuit ex Auic.

Decimaoctaua Ratio & vltima vita hominis vel est abbreuiata ab eo, quod antiquitus fuerat, vel non, vtrumque confessus quis fuerit, in laqueum incidit, à quo se extricare non valet, nam si primum asseruerit, confiteri illi opus est vitam non posse prorogari, quoniam alimen-

ta sunt

ta sunt diminuta à pristino statu, plantæ defecerunt à sua priori virtute, medicamenta ab eis desumpta virtutem non habent, quam olim habebant, vnde non poterunt restaurare humidum radicale, nec fouere calorem naturalem, nec morbos, & illorum causas expellere, quare medicina nullius erit vtilitatis, neque instrumenta illa tria, dicta scilicet, chirurgia, & pharmacia erunt alicuius emolumenti, si secundum affirmauerit, incidit in eandem foueam, quod vita à medico non possit prorogari, quia de se longissima est, & ad priorem illum terminum antiquorum nullus est, qui nostri temporis beneficio alicuius medicamenti hactenus peruenerit. Hæc sunt præcipua argumenta, quantum potui colligere, quæ adstruunt vitæ prorogationem ope medicorum fieri non posse, ad aliam partem transeamus.

SECTIO SECVNDA DISPVTATIONIS.

IN contrariam partem vitam scilicet posse produci vi, & ope medicinarum multæ trahunt non spernendæ rationes.

Prima Ratio innititur firmissimo fundamento, & manifestissimo, duplex scilicet solummodo genus esse mortis, naturalis, & violentæ, nunc sic proceditur mors non solum accidentalis, sed etiam naturalis potest prohiberi, ergo & prorogari vita, probatur antecedens quia sunt duo termini secundum Auic. alter naturalis, alter abbreuiatus terminus vitæ dicitur naturalis respectu mortis naturalis, abbreuiatus respectu mortis accidentalis, sed ambo isti termini possunt breuiari, vel protrahi, ergo & vita, ꝓbatur minor prop. Posse videlicet hos terminos extendi, quoniã per medi-

medicinam prohiberi potest putrefactio, quod negari nec potest, nec debet, illa enim dat instrumenta ad tuendum corpus à vi importuna caloris externi, & ab ingenti aeris putredine ac pestilentia, vt fecisse ferunt Hippocratem in illa maxima pestilentia, & refert Galen. lib. de Theriaca ad Pisonem ca. 14. Eadem medicina potens est prohibere velocem resolutionem humiditatis innatæ, efficereque vt in suo robore vsque adeo cõsistat, vt homo vsque ad debitum tempus secundum primam suam complexionem permanere possit, ita scribit Auic. prima terti j, ca. 2. beneficio medicinæ prohiberi potuisse causas siccitatis, ne mors cuiusdam accelerata fuisset. Negabit quis hanc vitæ diuturnitatem in homine, qui naturaliter dissoluitur, & concedet in eo, qui violenter perit, in quo vis illa contineri aliqua ratione potest: Male profecto inficiabitur primum non inficiãdo secundũ, nam qua ratione prohibetur mors violẽta, eadem ratione prohibebitur naturalis, at quæ maior est ratio, vt vna prohiberi possit, & non alia? Nullam profecto afferent, quare mors tam violenta, quàm naturalis prohiberi poterit auxilio medicinæ, & consequenter vita produci.

Secunda Ratio Si medicina mortem naturalem retardare non valeret, ergo corpus optime constitutum, & salubre semper, de quo Galen. in arte medicinali, numquam indigeret arte procuratiua sanitatis, quod, habita tot tantarumquè contrariarum rerum ratione corpus dissoluentium, est absurdissimum, præterquam quòd nullum corpus ita firmum fingi potest, vt aliquando ab externis nocumentis non afficiatur, aut à rebus internis male etiam affectis non molestetur. Vnde illud Galeni primo de san. tuend. cap. 4. in principio, corpus nostrum non est adeo impassibile, vt omnis corruptionis sit expers, vt Adamas.

Tertia Ratio Galen. lib. de tabe cap. 5. in principio Senectu-

nectutis ait tabem impoſſibile fore denique prohibere, ſed auxiliari & longius extendere eſt poſſibile, vt etiam detinere eius feſtinum euentum, quod non ſolum dicit, ſed etiam probat, quia ſi poſſibile eſt ſubſtantiam corporis, cordis, & hepatis fieri humidiorem, poſſibile etiam erit ſenectutem diutius extendi, at illud fieri poteſt ergo & iſtud; nam bene ab omnibus defenditur ex Ariſtot. lib. de longit. & breuit.vitæ hominis vitam ſequi cordis complexionalem proportionem, & iuxta illam protendi aut corripi, & Gal. ibid. vacuitas ait actionis cordis eſt vitæ finis, & quouſque cor ſua actione mouetur, mori animal non poteſt, quod autem partes illæ poſſint fieri humidiores, docet etiam Galen. ſermone Homerico per cibum, ait, potum, balneum, lectum, cor, & hepar, ac vniuerſaliter totum corpus humectari, cum ergo à Galen. doceatur ſenectutem tali humectatione extendi, ſequitur ſaltem ſecundum Galen. mortem naturalem poſſe retardari, immo refert idem de ſe 10. met. cap. 10. in fine ſanaſſe ſiccam ventriculi intemperiem, hinc infero ergo qua ratione ventriculus exiccatus humectari rurſus poteſt, poterunt etiam & illæ aliæ partes humidiores fieri. Quod ſi neceſſarium eſt ſubſequenti tempore fieri ſicciora non ſolum viſcera, ſed etiam arterias, & venas antequam inducatur talis humiditas, vnde interim prohiberi ſenectutem videre impoſſibile, nihil prorſus dicitur, quia vt pedetentim inducitur humiditas, ita pedetentim etiam ſenectus, aut diſſolutio prohibetur, & tanti temporis diuturnitas non arguit impoſſibilitatem, ſed ſolummodo difficultatem.

Dubitabit hic primo aliquis non mediocriter, ſibi Galenum contradicere, nam in libro artis paruæ cap. 59. dicit ſolidas, & primas partes non poſſe fieri humidiores per nutrimentum, hic autem libro de tabe cap. 5. contrarium affirmat. Iſte quoniam non omnes Galeni libros euoluit

uoluit in eam incidit dubitationem. Nos vero negamus prorsus sibi Galenum non constare, nam cum dicit solidas & primas partes non posse humectari, intelligit cum valde excesserint modum naturæ in siccitate, & est marcor in facto esse vt patet in valde consumptis, & propterea 10. met. cap. 10. loquens de marasmo se indicasse ait in 7. meth. lib. de marasmo & ante hos in lib. de sanit. tuenda fieri non posse, vt solidarum partium siccitas consumate sanetur, scilicet cum valde excesserit, & idcirco ibidem Galenus ait de marasmo loquens, quem marasmus plane occupauerit, hunc sanare non tentaueris, & lib. de tabe in principio marcorem esse quidem corporis viuentis præ siccitate corruptelam, sed est inquit duplex, in fieri, & in facto esse. Vnde est animaduertendum in medicina esse terminum & modũ dicendi, vt in alijs facultatibus, vbi quædã dicuntur, quæ indigent semper aliqua declaratione, & limitatione, & propterea cum dicitur partes exiccatas & extenuatas non posse rehumectari, intelligendum est vltra debitum exiccatas, vt contigit in marasmo, de quo paulo post, & ventriculo, corde, & hepate nimium arefactis, at aliquæ partes non omnino siccatæ ac perustæ curari, ac sanari possunt, nam experientia constat extenuatos quosdam, ac exiccatos persæpe pinguiores, ac humidiores, euasisse, ac ad integram sanitatem aliquando restitutos, & idcirco de his partibus omnino exiccatis, ac perustis possumus dicere, quod de potentia suo actu omnino priuata, dicitur, à priuatione ad habitum non datur regressus, & sicut Arist. dicit 8. meth. te. 14. non esse reciprocationem inter vinum, & acetum, ita inter has partes taliter siccas ac humidas.

Secundo dici potest, & firmius solidas, & primas partes non omni ex parte posse humectari, vt erant ab ortu, atque ita, vt senex fiat iuuenis ex Galen. 10. meth. cap. 10. sed aliqua ratione nihil prohibet, & sic Gal in teg. cap. 59. ait sa-

ait ſatis eſt, ſi quis primas, ac ſolidas partes celerius exiccari prohibeat, ſic etiam poteſt exponi illud Galen. 10. meth. cap. 10. dicentis fieri non poſſe, vt ſolidarum partium ſiccitas conſumatè ſanetur ſcilicet, vt ſenex fiat iuuenis, nam etiam in hac re datur ratio, & modus.

Sed contra Galen. in tegn. cap. 59. non tantum dicit ſolidas, & primas partes non poſſe humectari, ſed ait etiam, at ſatis eſt, ſi quis eas celerius exiccari prohibeat ergo verè, & propriè non poſſunt humectari.

Reſpondeo idcirco Galen. eſſe ita loquutum, quia cum partes primæ, & ſolidæ ſint valde exiccatæ, tantum abeſt vt poſſint melius humectari, vt ſatis ſit prohibere, ne celerius exiccentur.

Sed quia forte nec hac reſponſione euacuatur omnino argumentum. Dicitur tertiò Galenum aſſerere prímas, & ſolidas partes &c. vt oſtendat non ſemper eſſe impoſſibile eas humectari, ſed tantum aliquando, ſemper tamen eſſe maxime difficile, vt verba illa non impoſſibilitatem arguant, ſed difficultatem.

Reſponderi poteſt quarto non de corde, & aliis ſupra allatis partibus dixiſſe illud, ſed de oſſibus quæ vocat ſolidas partes, quoniam ſunt duriſſima, & primas, quia ſunt fundamenta, & ſuſtentant totum corpus, & hæc ſcilicet oſſa negat poſſe humectari, vel

Quinto reſpondeo ſecundum quid à Galeno vnum affirmatum, & aliud aliquando negatum, quoniam non ita commodè & euidenter, vt aliæ partes noſtri corporis, vel etiam ſimpliciter, quia re vera humectari non valent, tum primo propter eorum duriciem, & denſitatem, tum ſecundo etiam quia in profundum locum corporis ſunt immerſa, tertio quia venis, ac arteriis non ſunt ſaltem omnia perforata, quarto quoniam non omnia habent medullam, qua humectentur vt Galen. aſſerit de oſſibus leonis vndecimo de vſu part. capite decimooctauo. Præte-

rea etiam quinto quia si caro patientis marasmum non humectatur teste Galeno 10. meth. cap. 10. multo minus ossa poterunt humectari, quæ sunt non solum naturæ durioris quàm caro illa patientis marasmum, sed etiam durissima omnium, quæ sunt in nostro corpore.

Ex qua re mirabile artificium, & opus naturæ conspicitur, quo pacto ossa durissima, & densissima, vt cornua animalium, & similia nutriantur, & augeantur, cum nutritio, & augmentatio debeant fieri vt secundum omnes dimensiones, & omnes differentias positionum, ita etiam secundum omnes partes.

Cæterum dicet aliquis, Galenum nomine solidarum partium in lib. de def. med. in principio intelligere neruos, musculos, venas arterias, & viscera, quæ oculorum effugiunt obtutum, & nomine humidarum partium intelligere humores, & ex crementa, spiritus, calorem naturalem, qui est in corde; ergo male exponitur de ossibus.

Respondendum est primo hunc librum esse spurium, humores enim non sunt partes corporis, vt ipse ait Arist. præceptorem secutus.

Dicimus secundo Galenum in teg. cap. 59. non tantum dicere solidas, sed etiam primas, quas nos dicimus esse ossa, si solidas tantum dixisset forte pro neruis, musculis, & aliis capi posset, sed etiam addidit primas, primæ autem partes non sunt nerui, sed ossa, addimus

Tertio Galenum in teg. cap. 59. non intelligere de omnibus solidis, sed tantum de aliquibus videlicet de ossibus, quæ principaliter debent dici solidæ partes propter rationes superius assignatas.

Sed maior hinc surgit secunda dubitatio. Si ossa non possunt humectari quo modo poterit produci vita, nam ossa sustentant totum corpus, ergo sustentato illo vita perseuerat, non autem potest diu sustentari corpus, si non ossa humectentur, ergo nec vita poterit diu durare.

Respon-

Reſpondetur cum diſtinctione, quæ mors eſt argumentorum, aliud eſt vitam producere, aliud vitam corpore ſuſtentari; corpus ſuſtentatur quidem oſſibus, non vt homo viuat, & diu viuat, ſed vt recte incedat, & rectum corpus ad humanas neceſſitates perficiendas retineatur. Nam vita teſte (omni ſchola philoſophorum, & medicorum) conſiſtit in humido & calido, & cum potiore humido, & calore meliori diutius perſeuerat, & ex vi caloris naturalis, vel potentiæ diſtribuitur nutrimentum ſingulis partibus, vt natura illarum expoſcit, & cum oſſa ſint partes corporis, ſuum nutrimentum quoque accipiunt per quoſdam poros intra ſe, quo fiunt & augentur medullæ etiam oſſibus incluſæ, ceſſante vero hac diſtributione areſiunt oſſa, & medullæ, & his arefactis homo deficit, quare prius deficit calor naturalis, & humidum radicale, in quo proprie vita conſiſtit, mors contingit, non quia homo non poſſit oſſibus, tanquam columnis, ſuſtentari, ſed quia ceſſant vitæ principia.

Dubitabis tertio ſi cor, & hepar & aliæ partes haberent melius humidum radicale pro vita, non autē oſſa, corpus illud poſſet viuere plus, & minus, plus quidem, propter partes illas humectatas, minus vero propter oſſa & partes exiccatas, nam melius humectatæ partes vitam longiorem retinent in corpore, minus vero humectatæ breuiorem, & idcirco illæ etiam erunt primæ corporis partes, & principales dicendæ, non autem oſſa.

Solutio patet ex prius dictis, quoniam oſſa primæ & principales partes dicuntur, non ad vitam prolongandam ſed ad corpus, quod graue eſt pedibus ſuſtinendum, & vita diuturnior ſequitur ad cordis, & hepatis meliorem humectationem, & ſuſtentatio corporis eſt conditio ſine qua non, vita conſiſtere diu non poteſt.

Verum eſto de oſſibus ita ſit, vt dicitur, ponatur in aliquo ventriculus ſiccus, qui non ſit capax humiditatis, &

in eodem cor, & hepar sint, quæ melius possint humectari, tunc tale corpus posset saltem viuere plus, & minus, vt prius de ossibus dicebamus.

Sed iste casus fictitius est, & chimeræ, aut Hippocentauro poetarum similis, non enim esse potest in rerum natura, nec dari in corpore ventriculus incapax humoris, & simul cor, & hepar melius posse humectari pro vita diuturniori, nam ventriculus est principium digestionis, & cocus totius corporis, cuius prima digestio lesa non rectificatur à secunda; quæ in hepate celebratur, & sic deinceps, immo non humectato ventriculo, illa nec possunt humectari, & vice versa humectatis illis, necessario prius debet humectari ventriculus; quare inferimus huiusmodi sicco ventriculo laborantes diuturniorem vitam non posse peragere.

Dubitabis quarto Galenus decimo meth. capit. decimo ait marasmum verum non posse absolutè, & perfectè curari, sed facta videlicet præfatione, seu protestatione, quia sic in morituris non infamantur artis remedia, & melius est anceps remedium experiri, quàm nullum, cum vt in natura, sic etiam in arte, quæ naturam imitatur, monstra sæpe appareant, si igitur marasmus curari non valet, ergo aliqua species vitæ, vt est illa marasmo laborantis protrahi nequaquam valebit.

Respondeo marasmum quoquomodo curari posse, neque vnquam Galen. aut alius medicorum negauit omnino. Curari potest imprimis cura blanditiua, nam illi potest adhiberi remedium, ne æger à medicina derelictus in quandam cadat desperationem, aut certe, vt minori cum molestia, quoad fieri potest, morbum ferat. Secundo remouendo à marasmo vero calorem, & relinquendo siccitatem, vnde fiat hectica senectutis, scilicet morbus ex frigida & sicca intemperie, quæ est altera marasmi species ex Gal. 10. met. cap. 10. sic enim Gal. iuuenem quendam

priori

priori marasmo laborantem sanauit, & ipsum reficiens, ac senilem imbecillitatem pro senum ratione tractans, nõ solum in menses, sed etiam in annos viuum seruauit.

Quare cum duplex sit via ad marasmum curandum, nullus ibit inficias illum curari aliquo modo posse. Merito ergo Gal. lib. primo de sanit. tuenda ait multos ignoratione huius artis citius mori, quàm ferat naturæ ratio, & lib. 6. de sanit. tuenda in principio qui sanatiuam dietam ignorant citius moriuntur, quàm ratio naturæ expostulat, qui autem eam sciunt diutius viuent.

Hinc constanter est asserendum, & firmiter adiscendum medicinam plurimũ posse, & dietam esse præstantissimum auxilium omnium instrumentorum medicæ facultatis, cum sine exercitio, & vsu alicuius sex illarum rerum non naturalium impossibile sit hominem, ne momento quidem temporis posse permanere.

Quarta Ratio Hali non postremus inter Astrologos, nec inter medicos contemnendus super Galen. in tertio libro artis medicæ com. 21. possibile inquit est, vt sint medicinæ prohibentes senectutis velocitatem, prohibendo à membris frigiditatem, & siccitatem; ergo si quis iis auxiliis vtatur, prolongauit vitam; hinc legere est apud probatissimos historicos vixisse plerosque centum & pluribus annis. Inter alia vero, quæ prohibent contraria vitæ, vt est frigiditas, & siccitas, est tryphera, quæ & bonam efficit digestionem, & colorem floridum præstat, & vniuersaliter vitam protendit diu, si cum reliquo bono regimine capiatur. Addit conciliator dif. 113. forte diutius aliquos vixisse, quod inuenerint medicinas tryphera meliores ad vitam protrahendam.

Quinta Ratio in libro quarto regum capit. 20. dictum fuit Ezechiæ iussu Domini, dispone domui tuæ, cras morieris, & tamen mediante quadam medicina, quam ei imposuit Isaias, & quæ ex cuiusdam Rabini sententia vale-

bat

bat ad maturandum morbum, non eſt mortuus, niſi poſt annos quindecim. Quòd ſi quis dixerit, ergo Deus ſic dicendo aut ita annunciari illi præcipiendo, vel decepit homines, vel ipſe deceptus fuit, quum non euenit, quod prædixit, at quodcumque dixeris, dictum erit impiiſſimum.

Reſpondent aliqui negando conſequent. quia Deus nō dixit hoc euenturum abſolute, ſed ſecundum curſum cauſarum naturalium, & niſi cauſæ naturales fuiſſent impeditæ, id eueniſſet, cauſæ vero naturales iſtæ fuerunt impeditæ ſicut dicit expoſitor quidam Rabinorum ex ui & ope facultatis medicæ.

Sexta Ratio multi ſapientes ope medicinæ quales fuere Pythagoras, Democritus, Plato, Cato Cenſorius, & alij multi vitam ab omni morbo liberam abſque vlla leſione vigoris ingenij, ſoliditatis memoriæ, acuminis mentis, & ſenſuum externorum in longum tempus prolongarunt; ergo vita prolongari poteſt, ſecus iſti non prolongaſſent, & Democritus, vt alios taceam, peruixit vſque ad CVIII. annum, qui cum ob ætatis defectum proxime videretur moriturus, mærentem ſororem, quod eo mortuo, inſtante Cereris celebritate, vota Deæ ipſa perſoluere nequiret, bono animo eſſe iuſſit, & ſola mellis euaporatione, vel vt ſcribit Laertius, ſolo odore pomi, vel, vt aliis placet, & eſt credibilius, ex odore, & calore panum frequenter ex furno in cubiculum delatorum, recreatus, tres illius celebritatis dies viuens pertranſiuit. Celius Aurelianus lib. 2. capit. 37. acutorum morborum.

Septima Ratio mors accidentalis, & aduentitia, quæ accidit ex aliquorum humorum, vel abundantia, vel defectu vi medica poteſt arceri, vt quidam aſſerunt, ergo & prolongari. Vnde Virgilius nec fata vetabant ſtare, decemque alios Priamum ſupereſſe per annos, vbi de morte acci-

accidentali, non naturali, sermo est.

Hinc conciliari possunt, & qui dixere necessitatem fati posse tardari, & protrahi, & qui fata omnino negarunt, & tanquam deliramenta veterum, vt re vera sunt, esse tenuerunt.

Octaua Ratio medicina potest obtundere vires causarum resoluentiũ corpora, confortare humidum radicale, suauiter educere, humidũ superfluum, bonum & digestum separare ab indigesto, & omnia excrementa operantia ad mortẽ euacuare variis generibus medicamẽtorũ, vt triphe ra, theriaca, rabarbaro, & aceto squillitico, de quo Galen. libro terzo de medic. fac. paral. ita refert. Salubre, ac optimum est, quod à Pythagora de scilla scriptum est, id Imperatores omnes in vsu habuere, referebatur autem ab eo qui nobis illud tradidit, quòd qui illud assumeret longioris vitæ redderetur quodque eius extrema sint integra, in finem vsque perduratura, & ille quidem senex Samius, neque enim ignoras, quanto illo tempore vixerit, in suo de hac re libro narrauit, quòd eos, qui ad eius genus attinebant, huius medicamenti participes fecerat, & quod cum hoc medicamento vti cœpit, quinquagesimum agebat annum, & ad centesimumdecimum septimum peruenit integer semper, & absque vllo morbo. Hæc referebat author istius medicamenti, qui vir forsitan philosophus erat, & mentiri nescius. Nos autem de huiusce viri fide facto periculo, affirmamus, facultatem huius medicamenti firmam esse & quæ minime idest raro fallat, hæc Galenus cuius confectio ibidem affertur.

Nona Ratio diuina prouidentia potest vnum hominem diuturnius, quàm alium custodire, propter magnam ipsius, aut aliquorum vtilitatem, aut etiam aliqua de causa suæ diuinæ prouidentiæ tantum perspecta, nec solum potest id facere, sed se facturum quoque multis de causis promitit, ita sapientia clamitat prouerb. cap. 9. per me

multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ, & cap. 10. timor domini apponet dies, nec solum id se facturum pollicetur, verum etiam de facto facit, ita propheta vaticinatus est Psal. 20. tribuisti longitudinem dierum, & Psal. 90. longitudine dierum adimplebo eum. Neque hoc solum in sacris litteris inuenitur, sed etiam ex illis in præmium vita diuturna hominibus à Deo proponitur, filii ad honorandos parentes alliciuntur, Exod. 20. & Deuteronom. cap. 5. quo titulo? vt sint longæui super terram, ad legem obseruandam populus Israeliticus Exod. 20. & Deuteronom. cap. 6. inuitatur, quo nomine? quia sic prolongabuntur Dies tui, & Deuteron. cap. 11. vt multiplicentur Dies tui. Hortatur Deus illum populum, vt habeant verum pondus, veramquè mensuram, quo præmio? multo viues tempore Deuteron. 25. quod si viuendi tempus quod à Deo promititur talia facientibus esset illud idem, quo naturaliter homines viuere deberēt, huiusmodi promissio & vana foret, & fallax, nihilquè præmij adderetur ex eo, quod talia perfecissent, qualia præcipiuntur, hinc ergo necessario inferendum est, vitam à Deo aliquando produci, nec solum hæc potestas in Deo est, sed etiam superioribus orbibus communicata, sola enim cœli plaga, vt constat experientia, vitæ producendæ plurimum confert, necnon etiã medicinæ, cuius beneficio semi mortui quandoque reuiuiscere quodammodo videntur, vt patet in syncope, apoplexia, epilepsia, & huiusmodi.

Decima Ratio si medicina non prolongaret vitam, & retardaret mortem, esset vana, quod est falsum, quia secundum omnes medicos, & philosophos medicina, vt etiam aliæ facultates, necessariorum, vel contingentium vt plurimum, debent consequi suum finem, & consequuntur, vt allatum est superius.

Vndecima Ratio Vita stat in quadam proportione calidi, & humidi ad inuicem, quod est principium vitæ, sed

talis

talis proportio poteſt diutius conſeruari ex doctrina medicorum generando humidum ſufficiens ſubſtentatiuum calidi innati,& humidum ſuperfluum educendo, aut alterando, aut contemperando ergo.

Duodecima Ratio omne illud, cuius principia poſſunt perfectiora conſeruari, ac vigorioſiora beneficio quodam reddi illud, idem diutius poterit perdurare, ſed talia ſunt principia corpus humanum conſtituentia materialia, & formalia, ergo maior eſt omnibus in confeſſo, probatur minor prius de calore naturali, qui poteſt fieri vigoroſior, & defendi à contrario, ac temperari per artem, ne humidum conſumando ſiccitatem, & frigiditatem inducat, quæ ſunt cauſa mortis, calores etiam externi exiccantes humidum poſſunt corrigi, vnde fiet debita proportio caloris ad humidum, & humidi ad calorem, & præſertim in corde. Etiam probatur de Humido radicali, quia illud poteſt melius reſtaurari, quàm fuerit deperditum, vnde genitus ex malo ſanguine, & quaſi leproſo poteſt per nutrimentum liberari, ad hunc locum poſſunt afferri, quæ dicit Gal. in lib. qui dicitur informatio empirica cap. 12. elephanticum fuiſſe liberatum potu vini, in quo mortua fuit vipera, vt infra clarius tangemus, hecticus in prima ſpecie, vel ſecunda ſaltem in principio eius morbi poteſt liberari, licet in progreſſu ſecundum aliquos non poſſit forte hecticus ſanari, ideo autem iſte ſanatur quia fuit ſubſtantifice humectatus, præterea ex eodem Gal. libro de tabe cap. 5. in principio per cibum, potum, balneum, lectum, ſomnum, cor, & hepar ac vniuerſaliter totum corpus humectari poteſt, ergo & humidum radicale. Tandem ſi humidum radicale ſemper in peius tenderet, vt dicunt aduerſarij tuentes priorem partem negantem, non eſſet æqualis calor naturalis in iuuene & puero, quod eſt contra Gal. ſecundo de temperamentis cap. primo & primo aph. te. 14. & Auic. prima primi cap. de compl. ætat.

F nam

nam eadem ratio videtur esse caloris naturalis, & humidi radicalis, cum ille sit vt forma, hoc autem vt materia, & per consequens relatiua.

Decimatertia Ratio naturalis complexio potest in melius permutari, vt primo patet exẽplo hecticorum extenuatorum, & leprosorum, sed complexio non potest mutari, quin mutetur calor naturalis, & humidum radicale, quæ complexionem sequuntur, & sunt vitæ fundamenta, ergo mutata complexione in melius ista duo vitæ principia possunt fieri meliora, quod sæpe negant aduersarij, & non dum forte ab eis est sufficienter probatum, ergo his factis melioribus, & mutata complexione in meliorem, vita producetur iuxta hanc, quam corpus nunc habet complexionem, & non secundum illam, quam habebat prius, quæ forte breuioris fuerat vitæ, ergo nõ potest negari vitã posse prorogari. Secundo deinde corpus nostrum in singulas ætates variatur respectu quatuor primarum qualitatum, & etiam aliarum, Ideo in senectute tandem fit frigidum, & siccum, durum, si ergo corpus nostrum variatur, cur non camplexio, & hac variata, cur non fiet vita longior. Tertio à cõtrariis naturalis complexio potest fieri deterior siue ingruentibus morbis, siue alio sanitatis incõmodo, cum sanitas consistat in complexione, quæ est bona dispositio resultans ex primis qualitatibus proportionatis, quæ vt multis, & variis modis potest variari, aut destrui, ita etiam sanitas variabitur, vt destuetur, & sicuti illa multifariã defendi, cõseruari, aut augeri potest, ita quoque sanitas cõseruabitur, si ergo cõplexio potest conuerti in malam, eadem quoque melior fieri poterit auxiliis medicinæ ægritudines prohibẽtibus, aut incommoda salutis euitantibus. Audebit aliquis hoc inficiari, illud illi opponam euidentissimum argumentum, Achillemquè fortissimum eandem esse rationem contrariorum, & sicuti idem est spacium vnius ad duo, & duorum ad vnum, accliuis ad decliue, & è contra

tra ar. 3. phys. te. 18. vt te. 21. eadem est via à Thebis ad Athenas, & ab Athenis ad Thebas, ita à meliori ad id, quod est deterius, & ab hoc ad id, quod est melius.

Hoc ipsum quarto docet experientia quia letus mutatur aliquando in tristem, pinguis in macilentum, & gracilem, sanguineus in biliosum, hic in melancholicum, hic in phlegmaticum, hic in sanguineum, & è contra, & ratio istorum est simbolizatio, quoniam inter habentia simbolum facilior est transitus, secundo de gen. & cor. te. 25. vt dicitur à simili facilior fit lapsus, hinc necessario sequitur melancholicum permutatum in sanguineum diutius viuere, si vera est doctrina Philosophorum, ac medicorum vitam in calido, & humido consistere, quæ complexionem sanguineam constituunt. Quinto complexio est qualitas quædam secunda orta ex actione quatuor primarum qualitatum, ergo ex varia permixtione harum quatuor qualitatum variabitur complexio, ergo ex optima permixtione optima complexio generabitur, ergo potest complexio mutari vt initio rationis poscebatur. Sexto ex actione earum sex rerũ non naturalium, quas enumerunt medici, sed præsertim Gal. lib. de tabe cap. 5. in principio, quæ sunt cibus, potus, balneum, somnus, &c. potest corporis dispositio permutari, & de facto mutatur interdum, ergo. Septimo argumentor à minori ad maius, corpus ex calore naturali permutatur ad calorem præter naturam, & è contra, ergo multo magis poterit permutari ex vno calore naturali, in alium calorem naturalem, ergo etiam consequenter ex vna complexione naturali cum qua stat sanitas, ad aliam quoque complexionem naturalem variam à priori, cum qua etiam consistere poterit sanitas, nam maior est variatio ab vna specie ad aliam, & à re naturali ad rem præter naturam, quàm sit ab vna re naturali ad aliam rem naturalẽ possibilẽ eiusdem ordinis, quæ per solam alterationem posset acquiri octauo Galen.

auctoritate multis in locis videlicet in 8. meth. capit. de cura febris ephimeræ etiam in tegni ca.85. Vbi docet corpus parum lapsum reduci ad temperatum, & 6. de sanit. tuend. cap. 10. deinde auctoritate Hali secundo quadripartiti mores, ait, hominum, complexiones, & omnes aliæ virtutes variantur secundum sex illas res non naturales, & huiusce permutationis signum est manifestissimum, quando conuertitur macies in pinguedinem, pinguedo in macilentiam, color vnus in alium, mores in diuersos à prioribus animi affectibus, quæ variatio cum oriatur ex naturali complexione, illis mutatis illa mutabitur, cum sit velut radix, & vt principium primum, saltem dispositionis, si non efficiens, eius mutationis; experimur quoque corpora salubria fieri insalubria, quod si operationes indicant formam à qua proficiscuntur ex Arist. 2. de anima tex. 33. & etiam vsum partis ex Galeno 5. de vsu par. cap. 4. vt transmutatio materiam, cum per transmutationem sciatur materia 8. metaphys. cap. 12. & 4. phys. te. 38. quia esse est ptopter operari, & quale est esse, tale etiam est operari, & è contra, non erit dubium varias operationes à diuersis principiis oriri, quod si etiam secundum medicos qualitates primæ, & secundæ indicant humores, vnde Hippocr. in primo de hum. in principio, & Galenus primo aph. te. secundo calor efflorescit humoribus, qui sunt in corpore, nisi intro recesserint, humores etiam indicant operationes naturales, à quibus sunt procreati, & ipsæ operationes indicant facultates tanquam operationum omnium principium, etiam spiritus, cum omnis operatio spiritu perficiatur, hinc quoque discernentur variæ complexiones, quæ sunt & instrumenta facultatum, & dispositiones earum, Hic interim est aduertendum fundamenta medicorum cognoscendi naturas, tum corporum, tum humorum, tum etiam morborum, germana ac præcipua tantum esse tria, videlicet operationem, excremen-

mentum, & accidens, præſertim tamen qualitatem, nam regula à iuuantibus, & nocentibus, ac ſimilibus non ſemper eſt vera propter effectus, qui non per ſe, verum per accidens ab his poſſunt oriri, videmus quoque in eodem homine omnia dicta variari propter ætates, regimen, ſex rerũ non naturaliũ educationes, morbos, vt probat Gal. in lib. qui dicitur informatio empirica cap. 12. vbi refert laborãtem elephantiaſi caſu fuiſſe ſanatum ex potu vini, in quo mortua erat vipera, ſanitate recuperata, eius cutem prius duram, teſtaceam, ac ſimilem animantibus, quæ cruſta obtecta ſunt, totam prorſus excidiſſe eiuſdemque carnem factam mollem, vt caro cancrorum, & locuſtarum vbi obductam textã quis extraxerit, vnde laus orta eſt medicamentorum ex viperis effectorum, qualis eſt theriaca, ſal theriacum quod fit ex viperis viuis in fictili vaſe nouo cõbuſtis, & quod dictu eſt mirabilius, viperas cõmedendas præcepit Galen. quibuſdam, ſciſſis capitibus, & caudis, vt in paſtillis theriacis fieri ſolet, cum ergo tãtam rerum extrinſecarum experiantur mutationem, illam à diuerſis principiis naſci neceſſario fatendum eſt. Non deſunt qui negant hæc proficiſci à mutatione complexionis naturalis, vel ab humido radicali reſtaurato meliori, aut certe æquali ei, qui prius erat, ſed cauſam aſſignant generationem melioris humidi nutrimentalis, volunt enim hi melancholicum per humidum nutrimentale poſſe melius reſtaurari, cumque fuerit ad temperamentum redactus, plus viuet, quam ſi non fuiſſet eò perductus, ſed iſti fundamento vero nequaquam innituntur.

Primo quia morbi dicti lepra hectica fundantur in complexione naturali, & in humido radicali, quæ eneruant, conſumunt, permutant, vt ex dictis antecedentibus patuit.

Secundo quia ſequeretur longiorem & meliorem vitam non ſupponere neceſſario maius, & melius humidum radicale, ſi poteſt ab humido nutrimentali generari.

Tertio

Tertio quia esto humidum nutrimentale conuertatur in substantiam viuentis, at ista conuersio partium solidarum, humorum, spirituum, & aliorum non fit, nisi ex naturali calore & humido radicali aptiori effecto, nam si fieret vel deterior, vel certe æqualiter bonus, tunc impossibile est ex hoc prorogari vitam, nihil enim agit supra vires suas & tantum posset illud deterius, aut æquè bonum, quantum faceret melius humidum radicale, quod est falsum.

Quarto si ita esset, vt isti volunt, posset quis ex abundantia humidi nutrimentalis tamdiu viuere, etiam si non haberet humidum radicale ita bene dispositum, ac alius, qui meliori humido radicali est donatus, sed cum fundamentum proprium vitæ sit humidum radicale non autem nutrimentale, quod seruit augmentationi corporis, & partium illius, ex primo de gener. & cor. te. 39. & secundo de anima te. 45. in quem errorem isti inciderint, nullus est, qui non videt. Quare verisimile est quos Aristot. 30. prob. prob. primo vocat ingenio claros in studiis philosophiæ, vel Republica administranda, vel carmine pangendo, aut artibus exercendis, ob melancholiam, alterius temperamenti prius fuisse, & mutasse naturam ob vehemens studium rebus illis peragendis.

Decimaquarta Ratio medicus astrorum legibus, ac periodis instructus potest præuidere alicuius infirmitatem futuram, nam vt quilibet effectus naturales dependent à causis naturalibus, & à cælestium orbium influxu, periodo, & motu, vnde Aristot. primo metheor. cap. secundo necesse est, inquit hunc mundum inferiorem esse contiguum supernis lationibus, vt omnis eius virtus inde gubernetur, sic quilibet morbi, & idcirco dies cretici vim à luna habere dicuntur, & Galen. tertio de diebus cret. cap. 7. inquit lunam continere septimanos morborum circuitus, vt etiam cap. 8. præesse quoque dicitur humiditatibus, vt patet in conchyliis menstruis mulierum, morbo

comi-

comitiali; fructus præterea adauget, incraſſat, & ani-
mantia implet ex Gal. ibidem cap. 2. & in mare, ac in om-
nia humida admirabiles habet vires, & facultates vt Ga-
lenus libro de Dynam. paulo poſt principium licet ſecun-
dum Gal. ſecundo de diebus decret. cap. 2. luna ſolis auxi-
lio in omnibus indigeat, ſol vero ad nullā rem etiam maxi
mam vel alterius cuiuſdam aſtri, vel ipſius lunæ operam
deſideret, vnde iuxta morbi imminentis conditionem a-
dhibebit ille varia remedia apta ſanitati tuēdæ, & ægritu-
dini expellendæ, ideo vel dabit frigida, vel humida, vel
alterius generis, & celeriter euacuabit egrotantium cor-
pus, vt liberi ſint, & à morbis immunes, qui ſecus more-
rentur; ergo addit Concil. differen. 10. adaptata imagine,
& eo cuius eſt imago, quantum coniici probabiliter po-
teſt, includi virtutem viuificam aſtrorum per radios qui-
bus natalis influxus fortificatur. Hinc ſcriptum in centilo-
quio legimus animam ſapientem adiuuare opus ſtella-
rum, vt ſeminator fortitudines naturales, & illud ſa-
piens dominabitur aſtris, ſed ſeminator producit vitam
vegetabilium, ergo etiam medicina producet vitam ho-
minum.

Decimaquinta Ratio cuius terminus non eſt præfixus
omnino, ſed contingens, is poteſt non ſolum tardari, ſed
etiam poteſt prorogari, ſed talis eſt periodus vitæ, ergo
maior ex eo colligitur; quia natura circa idem aliquando
facit contraria, vnde corpora cæleſtia quoniam quaſdam
magnitudines non ſemper pertranſeunt eodem tempore,
verum aliquando velocius, & aliquando tardius mouen-
tur, licet vltimo tandem is motus reddatur vniformis, mo-
tus octauæ ſphæræ eſt inuentus velocior ab eo, qui fuit
tempore Abrachis, & Ptolomei, vt ait Conc. in differentia
9. quare non ſolum arte, ſed etiam ſenſu in his climatibus
depræhenſi ſunt dies longiores, noctes minores in ſolſti-
ti o hyemali; dies breuiores & noctes diuturniores in ſol-

ſtitio æſtiuali, propter, depreſſionem poli octauæ ſpheræ, & eleuationem Zodiaci, ſol etiam in ſecundo ſpatium à primo puncto Arietis, ad primum punctum libræ plus temporis inſumit, quàm pertranſeundo ſpatium à primo minuto libræ vſquè ad primum minutum Arietis, vti dicitur in tertio almageſ. luna etiam, quando velox eſt, explet in die quindecim gradus zodiaci, & plus etiam fortaſſis, quando autem eſt tarda, duodecim, quando vero media quaſi tredecim, ſunt etiam aliæ diuerſitates in cœlis perceptæ, vt refert Con. diff. 1 0 5. quas, quia præſentis propoſiti non ſunt, non putamus hic perſcribendas; eiuſdem rationis minor roboratur.

Primo contigit aliquando, ſi aſtrologis aliqua eſt fides adhibenda, 40. milia hominum, vel etiam plures in bello ſimul mori, non ad cuiuſque horam mortis propriam, ſed propter prauam ducis conditionem à ſuo natali prouenientem, ergo.

Secundo eadem eſt ratio totius, & partis, ſed vita totius non eſt determinata, quoniam quandoque eſt longior, quanque eſt breuior ſecundum Conc. differentia. 9. ergo & vita particularium.

Tertio terminus vitæ non eſt præfixus ex parte principiorum materialium, quia Ariſtoteles in ſecundo de generatione te. 58. æquale eſt tempus generationis, & corruptionis, quæ eſt ſecundum naturam, ſed contigit ſæpe in minori corrumpi propter confuſionem ad inuicem, nam inæquali exiſtente materia, & non vbique eadem neceſſe eſt generationes inæquales eſſe, & has quidem citiores, illas autem tardiores. confirmatur ex Ariſtot. 4. de gener. animal. cap. 10. in fin. Vbi cum poſuiſſet vniformitatem ex parte periodi cæleſtis, ait, vult igitur natura horum verius, ſcilicet, certius numerare generationes, & conſumationes, non certitudinaliter autem, propter materiæ indeterminationem.

Quarto Actus actiuorum fiunt in subiecto bene disposito, & quicquid recipitur, per modum recipientis recipitur secundo de anima tex. 24. ideo inter habentia simbolum est facilior transmutatio secundo de gener. te. 15. vnde etiam corpora calida & sicca sunt aptiora ad febres ex Galen.8. met.cap. 2. Auicenna prima 4. cap. 2. & propterea senes raro febricitant acutè ob corporis eorum frigiditatem vt primo aph.te.14. Immo tanto magis & facilius aliquid eueniet, quo materia fuerit magis disposita, & tunc etiam agens vel maximè debile poterit producere effectum, quem non potuisset materia non bene præparata. Cum igitur medicus possit materiam præparare, ergo reddere, & dare etiam poterit formam perfectiorem, qualis est vitæ diuturnitas.

Quinto in climate indorum, vel sub æquinoctiali, homines diutius viuunt, & in climate Aethiopiæ breuius, nã his accidit senium in XXX. annis vt Auic. scriptum reliquit, quamuis falso, ex sententia & experientia eorum, qui in Ethiopiã nunc nauigant, & in orbem nostrũ reuertuntur, conferat ergo se Ethiops in Indiam ex Auicenna diutius viuet, quoniam permutatio climatis vegetabiliorem, & longiorem vitam ministrat, & vice versa recipiat se Indus in Aethiopiam, breui vitam finiet, quam non finiret, si in sua viueret regione, huius autem mutationis caussa est natura vniuersalis, quæ distrahit particularem, & propriam cuiuscunque, nisi forte virtus illius climatis, & affectio in aere impressa, fuerit alicui illorum contraria; tunc enim Indus assumpta qualitate, & conditionre alterius climatis, sibi conrarij, aut moreretur, aut infimaretur.

Sexto ea est natura contrariorum, vt si vnum reperiatur, inueniatur & reliquum ex Aristotele secundo de cœlo te. 18. sed vitam posse breuiari conceditur, ergo etiam prorogari concedendum erit, protrahere enim, & bre-

uiare ſibi inuicem aduerſantur.

Contra inquies magnum, & paruum non ſunt contraria ex Ariſt. 10. meth. te. 19. ergo nec magitudo, & paruitas, aut longitudo vitæ, & breuitas erunt contraria.

Facilis eſt reſponſio, cum enim Ariſtoteles negat magnum, & paruum eſſe contraria, ſumit contraria, non propriè, ſed pro duobus terminis maximè diſtantibus, qualia non ſunt magnum, & paruum, quia datur maius maximo, & minus minimo, at in vita non datur iſta proportio, nam ea aut longa eſt, aut breuis, & ſi dicatur eſſe vitam longiorem longiſſima, & breuiorem breuiſſima. Dicitur illam particulam longiſſimam & breuiſſimam, pro ſuis poſitiuis capi, ita vt vita ſit longa, & breuis, & tunc iſti duo termini erunt contrarij, vel eſto pro ſuperlatiuis accipi, tunc contraria erunt ipſa ſuperlatiua, aut ſi alius gradus comparationis ſit ſuper ipſam ſuperlationem, ſi ergo vita poſſet, vt ad primum argumentum reuertamur, prorogari reſpectu mortis accidentalis, non autē reſpectu mortis naturalis, nihil dicitur quia breuitas & longitudo ſunt ita vere cōtraria, vt ignis, & aqua, ante & retro in altitudine, ſurſum, & deorſum in longitudine, dextrum & ſiniſtrum in latitudine, ex quinto phyſ. te. 50. & reliqua id genus, ergo ſicut accidentalis vita poteſt protrahi vel corripi, ita & naturalis, quia ſicut vnum contrarium accidentale alteri accidentali aduerſatur, ita vnum contrarium naturale alteri naturali repugnabit, vt colligitur ſecundo de cœlo te. 18. & primo de generat. te. 65. Sed vita naturaliter, & accidentaliter poteſt breuiari, ergo & produci naturaliter & accidentaliter. Si quis dicat mortem non poſſe prohiberi, quia eſt à natura, & ſecundum naturam, nihil etiam dicit, quia ſic vita per ipſum nec poſſet produci, nec breuiari quia illa quoque eſt à natura, & ſecundum naturam, at qui vitam producere plurima poſſunt ergo & mortem prohibere, mortem

naturalem eſſe, & naturaliter hominibus contingere ex eo fit liquidiſſimum, quod elementa exiſtentia in compoſito naturaliter appetunt ſeparationem, & reuerti ad ſua loca naturalia; cum quamdiu ſunt in compoſito, ſint extra proprium locum, & iſte appetitus elementorum non poteſt eſſe fruſtratorius, cum ſit à natura quæ nihil facit fruſtra, ex Ariſt. primo de cœlo te. 32. & Galen. 6. de plac. Hipocrat. & Plato. cap. 4. & lib. an ſanguis ſit in arteriis cap. 6. oportet igitur, vt ad actum huius appetitus potentia reducatur, & ita illa ſeparatio, aut diſſolutio neceſſario inferet corruptionem, ex quo manifeſtus eſt error Thomæ de Garbo in ſua quæſtione dicentis ſi humidum ſubſtantificum poſſet æque in eadem perfectione reparari, poſſe homines perpetuari, quia mortis cauſſa non eſt ex defectu tantũ humidi, ſed ex compoſitione, aut mixtura elementorum, extra proprium locum exiſtentium, videatur Auic. prima primi cap. de compl. ætat.

Septimo Contraria ſunt, & fiunt circa idem ex quinto met. cap. decimo de oppoſ. & contrar. & in prædicamentis in cap. de oppoſitis & decimo meth. te. 13. & 14. vita, & mors ſunt contraria, ergo verſantur circa idem, ſed vita poteſt abbreuiari, ergo etiam prorogari, ita etiam mors poteſt induci, ergo & expelli, vel prohiberi, quod autem ſint contraria mors, & vita dilucidum eſt, quia contrariorum vnum eſt priuatio alterius vt tradit Ariſt. ſecundo phyſ. te. 15. & 10. met. te. 15. & 16. & 7. met. te. 27. & primo de generat. te. 18. & ſecundo de gener. te. 32. & aliis plurimis in locis, mortem autem vitæ eſſe priuationem quis vnquam negauit, aut negabit? negabit aliquis forſitan maiorem illam propoſitionem contraria fieri circa idem, quia magnitudo eſt diuiſibilis in infinitum, non autem augumentabilis in infinitum, ergo circa eandem materiam non contingunt eſſe duo contraria.

Reſpondeo cum dicitur circa idem eſſe duo contraria,

intelligitur cum grano salis, si esse possunt, & non repugnet ex parte vnius, vel alterius; vt est in magnitudine; repugnat enim esse illam augmentabilem in infinitum quia cœli ambitus omnia continet, & cum ad illud peruenitur, oportet terminari omne id, quod in cœlum augetur, diuisio vero non repugnat ex parte rei; ita in proposito repugnat augeri vitam in infinitum; quia habet vita intrinsece esse corruptionis sui ipsius, vt dictum est; non autem repugnat breuiari.

Octauo Anima vt forma est corporis & illi affinior magis in ipsum imprimit, quàm vniuersalis influxus cœlestis qui est exterior, idcirco pulchre Temist. primo de anima asserit maiorem affinitatem habere animam affectam, vel animæ affectiones cum corpore, quàm sensus, eiusque sensationes, verba illius sunt. Neque corpus tanquam instrumentum machinamentumque affectionum est, qualia sunt sensibilium virium sua organa, & intermunia sentiendi, sed maior quædam affinitas est corporis cum perturbationibus animæ, quàm sensibus cum instrumentis, & huiusce affinitatis causam subiungens, ait, Hæc si lacessita, pauloque affecta fuerit munus sentiendi legitimum abrumpunt & impediunt, corporis autem mala permixtio non impedit affectiones, sed promouet potius, atque exaurit hæc ille; sed influxus ille spherarum faciens sensationes vitam producit, & corripit, ergo idem efficiet anima, & multo magis faciens affectiones, nisi fortè impediatur. Nam sicut impediri potest ne cœlum influat sua virtute in aliquam rem per accidens, ita etiam anima, sed esto nullum esse impedimentum, anima vitam producet.

Nono termini naturales non sunt præfixi, & arithmetici, sed tempus mortis, est terminus vitæ naturalis, ergo non est præfixum, ergo vita poterit produci. Antecedens demonstrant arborum pullulationes, generationes ver-

mium ex putredine, quæ aliquando prius, aliquando poſterius accidunt, mulieres, quarum quædam pariunt in ſeptimo menſe, quædam in octauo, quædam in nono, quædam in decimo. Idem ætates, quæ non vno eodemquè termino & periodo terminantur, vt iuuentus quibuſdam terminatur in triginta annis, aliis in trigintaquinque, & ita de ſingulis, iidemque iuuenes non vno eodemque temporis interuallo ad actus venereos mouentur, aut barbeſcunt, & mulieres non vno, eodemquè tempore menſtrua patiuntur. Item a maribus deperditur generandi facultas, vt mulieribus menſtrua ceſſant varia ætatis intercapedine. Nam vt eſt varia cuiuſquè complexio, ita varij naſcuntur effectus, vtquè virtus in omnibus non eſt eadem, ita nec eodem tempore effectus iſti contingunt.

Decimo morientibus cum exhibetur aliquod electuarium, aut vinum, aut potio aliqua aromatica, qualis eſt ex auro confecta retardatur mors, ergo vita poteſt produci. Idem enim ſunt mortem retardari, & vitam prolongari. Idem accidit ex aliquo odore, pomo retento in manibus vt Con. refert Ariſtotilem diutius vixiſſe, qua quidem in re eſt pulchra diſſenſio, qua ratione odores nutriant membra ſolida, humores, & aliàs corporis partes, an id operentur introducendo in corpus, ſpiritus, & cor, optimam quandam qualitatem, an potius remouendo prauam, ſed de his aliàs.

Vndecimo aliquæ coniunctiones quid magnum portendentes longo prius tempore præcedunt antequam earum contingat euentus, diſponunt enim interim materiam, vt formam tandem introducant, & tam multa ſunt exempla coniunctionum rerum naturalium, quæ in dies eueniunt, quæquè noſtrum hoc argumentum confirmant, vt nullus amplius ſit relictus locus dubitationi, quædam enim coniunctiones ſunt, quæ in corpore bilem generant, quædam pituitam, & alia, quæ ſunt cauſſa morborum, & mortis,

mortis, nisi arte, & industria medicorum astrologiam callentium, consulatur.

Decimasexta Ratio corpora corrumpuntur tribus de causis secundum Galen.

Prima est propter defectum humidi radicalis, & caloris naturalis, quæ possunt reparari, vt prius est dictum in argumento duodecimo secundæ sectionis.

Secunda propter alterationem, & sic contraria contrariis curantur.

Tertia propter substantiæ euaporationem, aut euanescentiam, & sic potest impediri, & noua apponi, ergo vita etiam protrahi.

Decimaseptima Ratio Ad quid, vt Fernelij lib. primo met. cap. primo sermone vtar, ad quid inquam tot tantorumque doctorum virorum vigiliæ, nisi hæc facultas medica quid maius quàm natura præstaret? quandoque enim adiuuat naturam, vt in concoctionibus excrementorum, & malorum humorum in crysibus bonis, sed imperfectis, non raro naturam imitatur, vt in cicatricibus efformandis, interdum naturam corrigit vt in crisibus simptomaticis, frequenter tandem etiam superat, vt in fracturis brachiorum, licet semper medicina ministra naturæ sit dicenda, vt Galenus libro de constitutione artis medicæ cap. 14. quia id non facit sine natura, & applicet quidem actiua passiuis. Quare natura ipsa est potius, quæ in actum medicamentum deducit, & perficit opus.

Decimaoctaua Ratio Vita humana est debilitata ab eo, quod antiquitus fuit propter malum hominis regimen in sex rebus non naturalibus, vt manifestè docet experientia, vnde fit, vt homo tot morbis sit subiectus, ergo beneficio medicinæ non videbitur inconueniens posse vitam prorogari vltra nostri temporis terminum, cum non egrediatur suos terminos, quos à principio creationis à Deo creatore nostro acceperit.

TER-

TERTIA SECTIO DISPVTATIONIS.

T is à nobis ordo ſeruetur, quem initio polliciti ſumus, ſupereſt vt recitatis vtrinque argumentis, quid tenendum ſit, tandem aliquando ſtatuamus, quod vt clarius eluceſcat, rem propoſitionibus quibuſdam non prius definiendam exiſtimauimus, quin ſententias aliorum breuiter attingamus. Tres ſunt de hac re ſententiæ.

Prima eſt eorum qui aſſerunt, poſſe à medicina retardari mortem violentam & accidentaliter emergentem, non tamen omnem, vnde excipiunt eam, quæ fit ab homine ſtatim occidente alium, qua ſolum dempta, omne genus violentæ mortis poſſe retardari, pro aris fociſquè tuentur, naturalem autem & ſponte venientem retardari poſſe negant omnino. Argumenta illorum allata ſunt ſuperius.

Secunda eſt Gentilis de fulgineo prima primi doc. 3. cap. ſecundo dubitat. 26. ſuper Auicenna qui rem menſurat ex conditionibus indiuiduantibus, quæ licet habeant determinatum aſpectum in morbos cadendi, & manendi, vita tamen poteſt extendi vltra illum terminum indiuiduo debitum, ob eas conditiones indiuiduantes. Vnde infirmitas præueniri, & euitari cum poſſit, mors per conſequens eo tempore euitabitur.

Tertia eſt Nicolai florentini ſer. primo cap. 27. qui putat vitam per ſe prolongari non poſſe, per accidens autem poſſe, quia nunquam apponi poteſt tantum humiditatis, vt vita protrahatur, concedit per accidens quia tãtum humoris poteſt intromitti, quod tanta non fieret reſolutio, ſi non intromitteretur.

Sen-

Sententiis his breuiter recitatis ad nostras propositiones descendamus.

Prima propositio terminus vitæ speciei humanæ, & indiuidui respectu cognitionis, & voluntatis Dei de facto non potest prolongari à medicina, vel alio artifice, & con sequenter neque mors breuiari poterit, siue ea sit naturalis, siue accidentalis, vel violenta, etiam si adsit temperamentum melius totius vel partis, & partium principalium. Hæc propositio magis indiget expositione, quàm probatione, exponam itaquè breuiter singulas illius partes. Dixi terminus vitæ speciei humanæ, quem supposuimus esse determinatum, & esse talem terminum, quò homines nostræ ætatis perueniunt, nam olim diutior erat vita speciei humanæ, quàm est in hac nostra tempestate, vt in sacris litteris videre est, vel secundum speciem humanam, quia si homo comparetur elephanti, vel leoni, vel ceruo, vt ferunt, vel aliis animantibus diuturniorem vitam agentibus, non poterit illum terminum suum transilire.

Dixi secundo respectu cognitionis, & voluntatis Dei, quia Deus cum sit immutabilis, & omnia habeat sibi præsentia breuissimo, & præsentissimo suæ diuinæ mentis, vt ita loquar, intuitu, & via ordinaria, vt dicunt Theologi, terminum vitæ speciei humanæ huius nostri temporis non prorogat, quod si Deus non facit, nec faciet alius artifex longe Deo potentissimo impotentior.

Dixi Tertio siue mors sit naturalis, quoniam eam duplicem faciunt, alteram, quæ sponte contingit ex naturali caloris naturalis resolutione, Alteram, quæ fit ex malo viuendi regimine, quarum secunda propriè naturalis dici nequit, sed potius accidentalis, dicta est autem naturalis ad differentiam mortis violentæ, quæ fit ex gladio, veneno, aut instrumento alio violento, nostra quidem conclusio de morte propriè naturali intelligenda est, nec desunt

desunt aliqui, qui naturalem mortem appellant respectu coelorum agitationis, & cursus, qui naturaliter moti illam inducunt; vel eo quod per ipsam intenditur generatio, cum corruptio vnius sit generatio alterius, vel quia contingit terminum naturaliter constitutum à natura vniuersali terminum vitæ certum constituente.

Dixi Quarto, Accidentalis, vel violenta, quia hæc etiam duplex est, altera proprie dicta, quæ fit per occisionem, toxicationem, & similia, altera quæ fit ex caussa occulta, vt est crapula, & mala vitæ gubernatio, quæ mors licet violenta sit, apparet tamen esse naturalis, ob causam illam occultam. Nos hic loquimur de priori vt bene quidam distinguunt, quamuis alij vocent mortem violentam, & quod fit contra naturam, quæ vnicuiq; rei indidit, vt appetat naturaliter esse, & fugiat, horreatq; nō esse.

Dixi Quinto etiam si adsit temperamentum quod est commune dictum tam pro prima, quàm pro secunda parte propositionis, idest tam pro longitudine, & breuitate vitæ, quàm pro acceleratione, vel cunctatione mortis, quia vita, quæ sequitur temperamentum partis, vel quod idem est, determinatas indiuidui dispositiones, non potest produci, licet possit abbreuiari, quæ vero sequitur conditiones indiuiduantes, quæ habent determinatum stellarum aspectum, potest prolongari, quia mors potest retardari, vt si quis infirmetur aliquo euentu, quo secus esset moriturus, nisi medicorum ope leuaretur, aut si quis habeat malam cerebri dispositionem ad cor, vnde infirmetur, quia in hoc tàm morbus potest præuideri, quàm auxilium ferri tempore opportuno.

Secunda propositio medicina non potest prolongare vitam hominis vltra vltimum terminnm specificarum complexionum, scilicet æqualis, inæqualis sanguineæ, colericæ, phlegmaticæ, melanconicæ, talibus complexionibus in suo statu permanentibus. Dixi hic vltra vltimum

terminum specificarum complexionum, nam si complexiones secundum suas latitudines considerentur, vita protrahi potest, vt in sequenti propositione dicetur, nunc probatur. Vnaquæque complexio habet terminum vltimum definitum, licet vna habeat terminum longiorem, quàm alia, ergo vltra illum complexionis propriæ finem vita extendi non potest, alia ad idem superius relata sunt.

Tertia propositio medicina suis auxiliis potest intra cancellos vitæ humanæ abbreuiare, & prolongare terminum illius, mortemque tam accidentalem, quàm naturalem sequentem modos complexionum in latitudine speciei probatur.

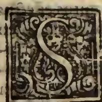
Primo quia habent modi illi latitudinem, & non sunt indiuisibiles, vnde vnus colericus alio diuturnius viuere potest, vt vnus melancolicus alio citius mori, & ita de singulis.

Secundo Quia vna complexio mutari potest in aliam meliorem, quæ diu vitam conseruet, sicut in deteriorem, quæ breuissimè vitam tueatur ex Auicena prima primi c. de complex. æta. vt supra, & si ad perfectissimam deuenietur complexionem, diuturnior futura erit vita mortalium.

Quarta Propositio Medicina prorogare potest, & de facto prorogat vitam hominis, siue per accidens prohibendo causas ledentes, putrefacientes, & resoluentes calorem naturalem, & humidum radicale, siue per se veluti mutando vnam complexionem in meliorem, & restaurando melius humidum radicale, non tamen semper, & omni ex parte id efficere potest, at certè pro aliqua vitæ productione, quia potest facere, vt reapponatur tantum humiditatis, vt prohibeatur ea corporis desiccatio, quæ omnino eueniret, nisi humidum intromitteretur. Hoc ipsum asserit etiam Nicolaus Florentinus ser. 1. cap. 27. licet neget posse reapponi humidum, quod per se efficiat vitæ prolon-

prolongationem. Hinc bene, & sapienter vt sui moris est Gal. ait in 6. de sanitate tuenda quæcunque corpora habent à prima generatione bonam constitutionem, nunquam ea attingent terminum extremum senectutis, quod si aliquando eo perueniunt, semel tantum egrotant. Nec ita verti in melius assero, vt operationes omnes omnino fiant meliores, quia sic posset senex fieri iuuenis, sed quod extensiuè addi possit humiditas, scilicet pro diuturniori animæ informatione, vt supra satis superque declaratum est.

QVARTA SECTIO DISPVTATIONIS.

SVperest tandem tam prioris, quàm posterioris partis argumenta diluere, & quæ nostras etiam infirmare propositiones videntur omnino in terram prosternere. Ita enim fiet, vt veritas nobiscum punct ab aduersarijs prorsus extorris.

Argumentis igitur & rationibus primæ partis ita responderi potest.

Ad primam Rationem ex duobus Aristotelicis locis confirmatam respondeo, illam tantum concludere de vltimo termino vitæ, qui speciei humanæ tribuitur, qui præteriri non potest, vt in nostris propositionibus dictum fuit.

Ad secundam Rationem conceditur à Conciliat. virtutem illam viuificantem, & restaurantem esse finitam, non tamen omni modo finitam, & determinatam, sed finitam ea finitate, quæ dicitur lata, non autem ea, quæ dicitur angusta, vel clarius finitam esse, non mathematice, sed naturaliter, non consistere indiuisibili, sed suam habere latitudinem, intra quam, & cum qua, adhuc est finita, &

de hac finitate intelligi debent auctoritates illæ à Philosophis, Medicis, & Theologis depromptæ, quæ sic intellectæ nostræ doctrinæ potius fauent, quàm aduersantur.

Respondetur secundo virtutem illam esse finitam secundum vltimum terminum speciei humanæ; sed intra istum terminum speciei humanæ posse à medico magis, aut minus augeri, vel minui, vt exhibita medicamenta magis, aut minus corporibus prosunt, & vt opportuno, aut importuno tempore ministrantur.

Ad tertiam Rationem dicitur secundum Fern. in principio suæ methodi medendi eam esse artem medicam, vt non raro quid maius præstet, quàm natura, iuxta illud Arist. 1. physic. te. 79. Ars perficit aliqua, quæ natura non potest operari, & ratio est, quam tradit idem Aristo. 12. met. te. 13 quia ars agit extra, & natura intra, vel secundum alios, artem medicam non efficere tam miros effectus sine natura, cuius est quasi ministra, & pedissequa. Ideo querenti cuidam, an Reubarbarum purgandæ bilis virtutem habeat, id responsum accipiat, Reubarbaro in stomacho recepto, & à calore naturali ventriculi actuato, bilem attrhai in ventriculum, quæ toto ferè corpore esset diffusa, ea vero attracta non vi Reubarbari per secessum emitti, sed vi caloris naturalis eam expellentis, tanquam pabulum sibi inimicum, non secus ac cibos crudos, ac indigestos, partim euomit, partim etiam per meatus excrementorum deijcit, quod verum ne sit, nihil nunc statuo. Imo aliquando ita facultas medica caussa est naturam adiuuans, vt sine eius auxilio natura deperiret, & suffocaretur, nisi quædam excrementa deijciantur vi medicamentorum, cumque Arist. fateatur lib. 10. prob. prob. 44. Naturam omnia praua facere, & plura praua, quàm proba, proba vero pauciora, & præstare non omnia posse, non est mirandum si arte indigeat, vt non omnia praua faciat, & vt plura efficiat bona, & natura cum arte in hoc conue-

ex 10.Met. 16. vt non potentiam, sed actum intendat,
tre potest vtraque actum viuendi producere intra ter-
ium tamen vt supra. Vtraque etiam in rerum conco-
ne ab vtili secernit semper inutile, vt tradit Arist. 2.de
erat. animalium cap. 11. multas denique res complet
ıra, quæ sunt per artem, & ars multas etiam, quæ sunt
naturam, vt colligitur ex Arist. 2.phy.te.77.& 79. Nec
ecet in aliquo effectu producendo, aut conseruando,
sam imitatricem esse potentiorem ea, quam imitatur
xperientia quotidie docet, & doctissimus Zimara in
or. prop. 10. circa medium probat causam non semper
suo causato perfectiorem infero ego neque potentio-
, cum esse magis potentem sit esse perfectiorem, &
id genus. Posset hic aliquis quærere effectus medico-
sint ne totaliter naturales, an totaliter artificiales, an
ti, & rursus an vti effectus fiunt ab arte, ita etiam à na
fieri possint, & è contra, sed alias hæc discutiēda sunt.
d quartam Rationem, quæ partim est medica, partim
osophica, partim etiam theologica, respondeo præ-
multiplici ad dictum Auic. responsione.
rimo dictum illud intelligit Iacobus de par. de termi-
tæ naturali communi, & regulari, quem raro indiui-
ttingunt, & illum nunquam pertransire possunt.
ecundo Gentilis illud putat dictum ab Auicen. quia
possit vita indiuidui abbreuiari, & prolongari, ta-
considerata conditione indiuidui, magis eam acci-
obreuiari, quàm prolongari, ob multa, quæ tali in-
luo accidunt detrimenta salutis.
ertio Addit Gent. Auicen. eo loco loqui secundum pri
complexionem, quæ prima complexio potest esse
, quàm sit in sua latitudine, vnde ita dictum exponit,
nquodque eorum, scilicet indiuiduorum, vel eorum,
et calidi, & humidi secundum complexionum diuer-
m, scilicet secundum quod complexio est diuersa,
non

non ſolum vnius à complexione alterius, ſed in partibus etiam ſuæ latitudinis, poteſt breuius, aut diutius viuere.

Ad argumentum ergo de terminis abbreuiatis, & non elongatis, dicitur dari terminum elongatum, vt datur terminus abreuiatus, quia vno conceſſo contrario conceditur & aliud, vt ſupradictum eſt. Quod autem Auicenna meminerit tantum breuiatorum, non elongatorum, factum eſt, vel quoniam vnius faciens mentionem vtrumque voluit complecti, & à nobis intelligi, vel ſecundo quia contingit ſæpius breuiari, vel etiam tertio illos abbreuiatos dixit reſpectu ætatis ſpeciei humanæ, & etiam reſpectu ætatis naturalis indiuidui, non autem vltra terminum hominibus conceſſum, & vltra naturalem indiuiduorum vitam, qui terminus elongatus, quoniam non datur, non opus fuit illum poſuiſſe, aut illius meminiſſe. Ad aliud ſequens argumentum, dicimus, ex præcepto Dei ſummi multa euenire poſſe accidentaliter quidem reſpectu noſtri, non autem reſpectu Dei, vt tradit ſanctus Thomas prima parte ſuæ ſummæ quæſt. 14. art. 13. vtrum ſcientia Dei ſit futurorum contingentium, & libro primo contra gentes cap. 67. in tertia ratione, vbi multa in hanc eandem rem congerit Ferrarienſis, illius operis egregius commentator, quare terminus vitæ reſpectu noſtri erit contingens, & varius, non reſpectu Dei.

Vel dici poteſt ſecundum alios concurrit Deus ad aliquem effectum efficienter, & permiſſiue, ad bonos effectus concurrit quidem effectiue, ad malos vero effectiue, vel permiſſiue, vt malum eſt vel pœnæ, vel culpæ, malum autem pœnæ eſt, quod ſubtrahit, vel formam, vel aliquam partem requiſitam ad integritatem rei, vt eſt cecitas, & carentia membri, quæ pertinent ad actum primum ex ſanct. Thoma prima parte, quæſt. 48 artic. 5. in corpore, quod malum pœnæ ſit à Deo vel ad punitionem, vel ad augmentum meritorum, ex doctrina ſanctorum vt

iet. prima parte, quæſt. 49. artic. ſecundo, & ſanctus omas ibidem in corpore quæſtionis malū, inquit quod corruptione rerum aliquarum, conſiſtit, reducitur, in eum ſicuti in cauſam, tam in naturalibus, quam in voıtariis. Ordo enim vniuerſi requirit vt quæ poſſunt deere, interdum deficiant, & peccatoribus pœna debet ferri ex ordine vniuerſi, ad quem pertinet ordo iuſtitiæ, ſic Deus eſt auctor mali pœnæ, etiam S. Thom. prima rte, quæſt. 19. artic. 9. in corp. Malum inquit natura- defectus vel malum pœnæ Deus vult volendo aliquod num, cui coniungitur tale malum, vt volendo iuſtitiam, lt pœnam, & volendo ordinem naturæ ſeruari, vult ıædam naturaliter corrumpi. Malum vero culpæ eſt, ıod ſubtrahit debitam operationem, vel quia omnino ın ſit, vel quia debitum modum, & ordinem non habet, ıæ pertinent ad actum ſecundum, nam malum eſt priuao bohi, quod in perfectione, & actu conſiſtit principaer & per ſe; actus autem eſt vel primus, ad quem referır malum pœnæ iam dictum, vel eſt ſecundus, ad quem educitur malum culpæ ex S. Thom. prima parte, quæſt. 8. ar. 5. in corpore, quod malum culpæ quia priuat ordiem ad bonum diuinum, Deus nullo modo vult, ex Sano Thoma prima parte, quæſt. 19. ar. 9. in corpore, & Caiet. ibidem in fine com. Malum culpæ inquit fieri ex ıtentione peccantis, & non eſſe effectum reducibilem in auſas ſuperiores, ſed pro propria cauſa habere ipſum eccantem, vnaquæque enim res debet iudicari ſecunlum propriam cauſam, vt etiam ſcire noſtrum tali pacto ontingit, ex Ari. primo poſt: te. 5. illud idem etiam aſſerit Sanctus Thomas prima parte, quæſt. 49. artic. ſecundo, n corpore. Malum dicens, quod conſiſtit in defectu ıctionis ſemper cauſatur ex defectu agentis, & cum in Deo nullus ſit defectus, ſed ſumma perfectio, idcirco malum, quod in defectu actionis conſiſtit vel ex defectu agentis

agentis causatur, non reducitur in Deũ, sicuti in causam, quomodo autem defectus actionis respectu agentis naturalis, & respectu agentis voluntarij se habeat perquiratur apud S.Thom. prima parte, quæst. 49. ar. 1. ad tertium. Cæterum Deus non solum non est auctor, siue efficiens mali culpæ, verum etiam nec Deus potest facere malum culpæ, cum in legis præceptis hoc prohibeatur, & Deus sit fidelis absque vlla iniquitate teste propheta, nec potest legi diuinæ aduersari, quia sic sibi ipsi aduersaretur. Sed malum culpæ permittitur à Deo, vt S.Thom. prima parte, quæst. 49. ar. 2. in corpore in fine, & Caiet. prima parte, quæst. 22. ar. 2. ad secundum mouet difficultatem quo pacto mala culpæ sint permissa à Deo propter perfectionem vniuersi, amplius etiam in prima parte, quæst. 49. ar. 2. in corpore quæ dicta sunt explicat Caiet. dicens, quod claudicatio fortis, vt defectum dicit actionis, non reducitur in Deum vt causam effectiuam, sed in defectum causæ secundæ, verum vt est voluntaria reducitur in Deum vt auctorem pœnæ, vt autem est à charitate ordinata, reducitur in Deum, vt auctorem meriti. Verum hoc loco non est prætermittendum, quod sicuti ex Arist. 3. phy. motus, vt proficiscitur ab agente est actio, vt autem recipitur in patiente, est passio, sic malum vniuersaliter sumptum vt procedit ab agente refertur ad actionem, vt vero recipitur in patiente reducitur ad passionem, præterea vt malum culpæ effectiuè procedit à defectibili agente, sic malum pœnæ recipitur in patiente, tandem vt malum culpæ agentis defectibilis naturam actu deprauat, sic malum pœnæ, patientis naturam actu afficit. Cæterum licet malum vt malum est, & vt dicitur de malo culpæ, & de malo pœnæ, non includat in sui ratione quod vel tantum fiat à Deo, vel tantum permittatur ab eodem, cum vtrumquè illi non repugnet secundum varias mali considerationes, & species: cum, vt est malum pœnæ, fiat à Deo, vt vero est malum

culpæ,

ulpæ, tantum permittatur ab eodem, tamen cum culpa magis habeat rationem mali, quàm pœna, siue sit pœna ensibilis consistens in priuatione bonorum corporalium, ue sit priuatio gratiæ, vel gloriæ,& præsertim cum Deus t auctor mali pœnæ, non autem mali culpæ, etiam malũ ulpæ proprie opponatur bono increato vt S. Tho. 1.par. .48. ar. 6. in corpore, idcirco potius malo videtur conueire quod à Deo permittatur; quàm quod ab eodem fiat, t etiã ens prius dicitur de substantia, quam de accidente, anquam de priori eius analogato, immo omne malum ermittitur à Deo, sed malum culpæ tantum permittitur à Deo, malũ vero pœnæ ita permittitur à Deo, quod etiam iat ab ipso Deo, vt prius dictum est, vnde S. Thom. 1. par. . 19. ar. 9. ad vltimum licet mala fieri,& non fieri contraictorie opponantur, tamen velle mala fieri,& velle mala on fieri, non apponuntur contradictorie, cum vtrumq; sit ffirmatiuum, Deus ergo neq; vult mala fieri, neque vult nala non fieri, sed vult permittere mala fieri, & hoc est onum,& S. Thom. prima parte, quæst. 22. ar. 2. ad secunlum inquit cum Deus sit vniuersalis prouisor totius enis, ad ipsius prouidentiam pertinet vt permittat quosdam efectus esse in aliquibus particularibus rebus, ne impeliatur bonum vniuersi perfectum, si enim omnia mala imedirentur, multa bona deessent vniuerso, non enim esset ita leonis, si non esset occisio animalium, neque esset paientia martirium si non esset persecutio tyrannorum, vnle D. Aug. in Enchir. Deus omnipotens nullo modo non ineret aliquod malum esse in operibus suis, nisi vsque deo esset omnipotens, & bonus, vt bene faceret etiam de malo, quare quæ dicuntur esse contra naturam particuarem, vt corruptiones, & defectus rerum naturalium, unt tamen de intentione naturæ vniuersalis, quatenus defectus vnius resultat in bonum alterius, vel etiam totius vniuersi, nam corruptio vnius est generatio alterius, per

quam species conseruatur. Cæterum malum habet modum causæ materialis, bonum ipsum videlicet, quod est subiactum materiale, & per modum causæ agentis, non tamen per se, sed pro accidens, ex S. Thom. prima parte, quæst. 49. ar. 1. in corpore, nam malum non est natura quædam, aut forma, vel esse, vt malè senserunt Pythagorici referente Arist. in prædic. c. de oppos. ponebant enim bonum & malum esse genera, nisi tamen intelligantur quod se habeant vt habitus & priuatio, est enim hæc prima contrarietas ex Aristo. 4. meth. te. 4. & 10. met. vel vt omnis forma habet rationem boni, ita omnis priuatio vt sic, habet rationem mali, legendus est de hac re S. Thom. prima parte, quest. 48. ar. 1. in corpore quæstionis, & ad primum, non tamen habet malum causam formalem, quia magis est priuatio formæ, neque causam finalem, quia magis est priuatio ordinis ad finem debitum, & bonum, licet non solum finis habeat rationem boni, sed etiam vtile, quod ordinatur ad finem. S. Thom. prima parte, quæst. 49. ar. 1. in corpore. Multi ergo, vt ad rem nostram tandem deueniamus, termini abbreuiantur homicidijs, toxicationibus, & huiusmodi, immo quoque quidam non solum interficiuntur à peioribus seipsis, sed etiam ipsimet sibi ipsis mortem inferunt de quibus videatur Arist. 3. ethic. cap. 7. & 5. ethic. cap. 11. & præterea S. Thom. secunda secundæ, quæst. 64. ar. 5. Deo efficiente quidem, vt sunt mala pœnæ, permittente autem tantum, vt sunt mala culpæ. Cum ergo Auic. terminorum vitæ diuersitatem tribuit diuino præcepto, intelligendus est cum distinctione dicta, effectiuè vel permissiuè, id est Deo id efficiente, aut permittente breuiantur aliquibus, aut producuntur termini vitæ, vt probatur in 9. ratione Secundæ Sectionis, Quod autem Deus ad actum, vt dicit quid positiuum, vel substantiam actus, aut substratum vt vocant, videlicet vt est operatio quædam, semper concur-

rat

rat effectiuè, patet quoniam ex Iac. de Par. impossibile est causam quantumcunque maleficam aliquid agere, nisi manu teneretur in esse, & agere à prima causa quoniam quælibet causa secunda in esse, & agere habet aliquid entitatis, & bonitatis per parricipationem cum prima causa, & omnis entitas, & bonitas per participationem necessario dependet ab entitate, & bonitate per essentia, vnde quod boni producit, in virtute primi effectoris producit.

Magnus Conciliator ex mente Auer. & Arist. aliter ait posse huic Argumento responderi, ex quo etiam patet quid sit respondendum ad id, quod subiungitur, Deum scilicet esse agens quoddam, necessarium, & nihil posse in hæc inferiora absque medio, quoniam omnis eius actio perficitur cum motu, & transmutatione, vnde periodus inducta in hac inferiori materia à corporibus cœlestibus non habet permutari, cum ad eam permutationem sequatur inordinatio quædam, vel defectus, & mutabilitas in causa prima, ex quo inferretur non sapienter primitus esse res ordinatas, nam quæ sapienter, & perfectè facta sunt, mutari non possunt, nec debent. At Deus secundum veram philosophiam, & lumine naturali acquisitam, agens est liberum, & hac in re turpiter lapsus est Auer. alijque, qui Deum agere necessario scripserunt ea, quæ extra se efficit, & vt tale agens liberum, & voluntarium per suum intellectum disponit, ac mutat omnia, vt ei placet, & si qua mutatio videtur adesse, illa non Deum, sed res ipsas respicit, & miror hominem Christianum eam solutionem afferre, quæ suæ fidei principijs repugnat. Addi etiam potest quæstionem istam naturaliter intelligi, non supra naturaliter, quò non pertingit Philosophus, aut Medicus, quem nos profitemur. Ad id, quod scientia Dei est causa rerum, ait Conc. & bene verum esse, vt Deus prævidit ab æterno, ita res

euenturas, tamen ea præscientia, & præuisio non imponit necessitatem rebus, nam Deus omnia produxit, & omnia compræhendit sine motu, & in indiuisibili, nos autem percipimus cum motu, & tempore, cum necesse sit intelligentem phantasmata speculari ex Aristo. in tertio de anima, te. 39. & lib. de mem. & rem. & vt nicticorax non valet percipere lumen solis, sic neque nos substantias abstractas, ex Arist. secundo met. in principio, vitæ terminus noscitur à Deo, & vti cognoscitur, ita breuiatur, aut elongatur, ea autem elongatio, aut breuitas terminorum, non faciunt Dei scientiam, aut cognitionem. Addi etiam potest Deum concurrere cum causis secundis, vt ipsæ secundæ causæ aptæ sunt ad suam operationem, idest cum causis necessarijs, necessario, cum contingentibus, contingenter, vt disputant Theologi primo sent. dist. 38. & 39. & S. Thom. primæ parte suæ summæ quæst. 19. artic. octauo dans causam, quare Dei concursus cum causa necessaria, necessitatem efficiat, & cum contingenti, contingentiam, quod etiam disputat, quæst. 6. de verit. artic. 3. ad 7. & 8. & alijs pluribus locis. Vnde cum causis producentibus vitam, concurrit vitam producendo, cum causis breuiantibus, concurrit breuiando, & ita præscientia Dei nunquam fallitur, vt bene Theologi docent, & probant.

Ad quintam Rationem cum suis omnibus auctoritatibus ex sacra scriptura desumptis, & tribus illis confirmationibus, respondetur vnico verbo, verissimum esse Deum vitæ finem imposuisse, & ab ipso vitam omnium dependere, vt rerum omnium causa, & vltra terminum istum non datur naturaliter progressus, vnde non potest is à Medicis, & à quibuscumque causis prorogari, sunt vero alij termini, qui naturales, & accidentales vocantur, qui sunt intra terminum speciei, & hi prolongari possunt vi medicamentorum, multo magis diuina virtute, quæ

etiam

iam potest vlterius, quo Dei voluntas fertur, extendi, nc fit conspicuum hominem esse mortalem vt fides te-et, & sacræ litteræ testantur, & magistra rerum expe-entia edocet, sed vt etiam ad particularia, & singu- descendamus, dicitur Deus produxisse omnia cum ondere, numero, & mensura suauiter se conformans im naturis secundarum caussarum, ita vt cum neces-rijs necessario dicatur concurrere, cum liberis, & con-ngentibus, libere, & contingenter, ita cum produ-entibus, aut vitam breuiantibus, vt supra. Illud etiam ob intelligit Conciliator non simpliciter, sed respectiuè c de termino communi lato, & indeterminato, nón au-em angusto, præciso, & particulari, quoniam vita ho-inis nunc extenditur ad quinquagesimum annum, vt unc numerum tempus angustum fingamus, & ducen-esimum non pertingit, vt etiam istum numerum latum erminum accipiamus, sed inter hos latos terminos re-eritur diuersimodè terminata, vt patitur vniuscuiusque atura, & conditio, & intra hos terminos vita potest reuiari, aut produci.

Ad sextam Rationem Concedimus ad corruptionem rincipiorum, corrumpi etiam corpus, & vitam huma-am, ex quo patet etiam solutio ad septimam minoris probationem. Nec etiam negamus, vt in prima proba-tione minoris, transmutationem alimenti habere suum finem vltimum. Damus quoque alimentum agere, & pa-ti in calorem naturalem, & illum debilitari ex hac di-gladiatione, tamen ista digladiatio intra terminum spe-ciei humanæ posset prohiberi, non vltra, quare etiam intra terminum vita prorogari valebit, & ita exem-plum vini cum aqua intra eundem terminum etiam valet.

Ad illud in secunda probatione, quod non fieret

genera-

generatio, quæ tantum intenditur à natura, dicitur intendi illam, & fieri intra suos terminos.

Ad tertiam probationem ex Aristo. & Auic. hominem esse moriturum, non negamus ob tot tantasquè rerum in homine contrarietates, omnes tamen humani corporis contrarietates, licet semper inter sese pugnent, nunquam tamen inducunt interitum naturaliter, nisi in vltimo termino præfixo, iuxta quem cum tota sua amplitudine possunt illæ retineri concordes vi medicamentorum, & bono regimine, & alijs auxilijs externis, quibus, cum accidit suffocatio aut resolutio, potest arceri.

Ad quartam, quintam, & sextam probationem quod homo sit corruptibilis, quia varie compositus, verum est, sed naturaliter corrumpitur intra latitudinem vitæ prorogationis, non extra.

Ad septimam patet ex dictis in principio solutionis huius 6. argumenti.

Ad octauam probationem de causis externis contrarijs vitæ, eadem est responsio, quæ data est de internis mortem afferentibus, vt sunt cœli, elementa, frigus, & calor extraneus, & ex elementis composita, & alia, si quæ reperiuntur.

Ad nonam probationem quod corpus fluit, vt placet Galeno, fluit quidem naturaliter intra eundem terminum.

Ad decimam probationem, videlicet ad auctoritates illas diuinarum litterarum, & ethnicarum eadem solutione respondetur, hinc etiam apparet insania illius philosophi vitæ perennitatem edocere falso volentis.

Ad septimam Rationem dubium est apud Theologos. An Adam, & sua posteritas, si non fuisset peccatum, morbis fuissent obnoxij, communiter negant, & immortalem creatum, & futurum volunt, si in eo statu permansisset, vt asseuerant S. August. lib. 3. super Gen. cap. 21. & Theologi cum Magistro senten. lib. 2. dist. 19. quia corpus ita animæ subde-

odebatur, vt ex nullius rei appetentia in aliquam intemperiem deueniret, nec ratione loci corpus alterationi subditum fuisset, cum locus ille sit optimè temperatus, neque cœli inclementia ibi obfuisset, quæ ibi nulla prorsus extitisset, neque elementa inuicem pugnassent in corpore, cum ibi summa inter illa pax, atque concordia reperiatur, & tantum restauraretur, quantum caloris vi absumptum fuisset. Vnde lignum vitæ, quod vitam conferret, est appellatum, sed esto fuissent morbis aliquando occupati, tamdiu vixissent, quamdiu virtute propria morbis resistere potuissent.

Ad octauam Rationem negatur Cons. si potest vita prorogari ergo, & perpetuari, & ratio quare ea negetur est in promptu, quia non eadem est ratio vtriusque; scilicet vitæ perennitatis, & diuturnitatis. Nam vita diuturna esse potest, perennis autem nequaquam, quia vita est terminata, vt terminata sunt cætera sublunaria, vnde perennis esse non potest, licet aliquandiu valeat produci.

Ad illam comparationem vt se habet magis ad magis, dicimus intelligi posse tam de forma, quàm de materia, de quantitate materiali & vitæ duratione naturali intelligitur, vt intelligi potest, solum vera est in ea specie quantitatis respectu materiæ, quæ non haberet contrarium aduersum, & repugnans, & corruptionem ab intrinseco adducens, quod in vita non est reperire, quandoquidem non solum compositum, & mixtum corpus caussas habet corruptionis intrinsecas, vt supra dictum est in sexta ratione Primæ Sectionis, sed etiam ipsa vita. Reliqua nostram hanc solutionem magis confirmant, & muniunt.

Ad nonam Rationem Concedimus vitam esse mensuratam vsque ad terminum suum, & qualis est mensura, tale esse mensuratum. Vnde vt mensura est lata, & indeterminata, sic etiam mensuratum, cum ei fuerit mensura

applica-

applicata, quod si mensura certa sit, & definita, definitum quoque erit mensuratum. Cum ergo vita tempore rerum omnium mensura lata, & ampla mensuretur, inter mensuram poterit extendi, non vltra, si vero mensuraretur mensurata, & firma nequaquam vltra posset produci, & huiusmodi sunt omnia, quæ cœlo continentur mensurata. Vnde vero hanc mensuræ diuisionem accipio, si quis quærat, Aristotelem illi in medium proferam, nam in decimo Met. te. 3. & 4. ponit vnum genus mensuræ, quæ sit indiuisibilis, aut secundum se, & simpliciter, aut secundum institutionem, eodem pacto producam ego aliud genus mensuræ non indiuisibilis, aut simpliciter, aut secundum institutionem, & hanc ponam in vitæ termino, qui si mensuretur mensura indiuisibili, non potest vlterius protrahi, si vero mensuretur mensura diuisibili secundum institutionem, & beneplacitum sapientum, potest vltra produci, & hanc mensuram alij latam appellant, vti frequenter est videre in toto hoc opusculo.

Ad decimam Rationem vita non potest esse perpetua, quia licet anima rationalis possit de se, idest sua natura informare æterno tempore, cum sit immortalis, & æterna attamen ea etiam nolente, & inuita potest corpus humanum eius organum alterari à caussa aliqua intrinseca, vel extrinseca, etiam à medicina, & ita illo alterato poterit vita prorogari, aut breuiari, vt forma quælibet beneficio artis potest longiori tempore permanere in materia, repugnat igitur ex parte corporis, & totius compositi, non ex parte animæ, vt vita non possit esse sempiterna, quia vita non sequitur corpus solum, neque animam solam, sed quod ex ijs factum est, idest compositum, quod simul cum corpore subiacet putrefactioni. Vnde bene Arist. primo Met. te. 7. & 7. Met. te. 27. omne compositum ex materia, & forma est diuisibile, & consequenter in

ua principia resolubile, vt habetur primo phys. te.65.& .Met. te.15.& 3. de cœlo te.15.

Ad vndecimam Rationem posset in primis negari caus-am, & effectum debere esse proportionales.

Primo, quia non conueniunt in vna essentia vt osten-dit S.Thom. secunda secundæ, quæst. 58.ar.6.

Secundo, quia causa differt à suo effectu specie, & dem ait in secunda sent.dist.18. quæst.2.ar.1.

Tertio, quia causa principalis est suo effectu nobilior t idem asserit, prima secundæ, quæst.66.ar.6. & secunda ecundæ, quæst. 148. ar.3.& quæst. 165.ar.2. Cæterum Conciliator propositionem esse veram putat in causis tan-um vniuocis, immediatis, ordinatis per se ad eundem ffectum producendum, quales quia non sunt superiores respectu inferiorum, inferiora ab illis maximè distant, & propterea sunt transmutabilia, & corruptibilia, ideo ibro de mundo dicitur Deus, qui est prima causa rerum omnium, secundum poetas residere in supremo vertice vniuersi, & secundum Aristotelem in 12.Met. in circum-ferentia supremi circuli, in quo maximè apparet virtus eius, ea vero, quæ supra terram sunt, nimis distant à commodo diuino, propterea sunt infirma & plena multi urbinis, cuiusmodi est hominis vita, & quo magis effe-ctus aliquis distat à suo principio, eo magis deficit, & quo magis est illi proximus, eo magis est perfectus, vt patet in toto ordine vniuersi à primo cœlo ad media, & ad vltima vsque ad terræ elementum, illud enim primum est, & sim-plex, & immobile, incorruptibile, reliqui recedunt à primi cœli simplicitate, & immobilitate, vnde sunt ex varijs orbibus compositi, & mobiles, sublunaria vero & composita sunt, & maximè mobilia, immo & corruptio-ni maximè subdita, & propterea Aristo. te.66. secundi de cœlo illud est melius, quod est optimo propinquius.

Dici etiam posset effectum non assimilari causæ primæ &

vniuersali, sed causæ secundæ, & particulari, quia quicquid recipitur per modum recipientis recipitur, cum ergo vita caussas habeat determinato tempore deficientes, etiam illa temporis interuallo finietur. Vnum hic velim aduerti quandoque causam instrumentalem participare virtutem principalis causæ agentis, vnde illi fit aliquo modo similis, & effectum agit illi similem, idcirco colligitur ex Gal. in 4. de vsu partium cap. 17. loquente de intestinis, illa habere vim digerendi cibum virtute ventris, sicuti venæ habent vim transmutandi sanguinem virtute hepatis, licet intestina non sint organum digestionis, neque venæ organum sanguificationis.

Ad duodecimam Rationem negatur in primis principium vitæ, & statum, & alia vitæ tempora esse determinata, nam quædam tempora citius incipiunt, quædam tardius, & sic etiam pari ratione ad statum perueniunt, quædam celerius, quædam pigritantius, quædam prius, quædam posterius, vt etiam quædam acceperunt esse longius, clarius, & perfectius, quædam vero breuius obscurius, & imperfectius.

Ad decimamtertiam Rationem Gentilis loco citato satisfacit hoc pacto, quod scilicet continget tunc mors naturalis, quæ euenire deberet ex complexione sua, & habitudine suarum qualitatum, sed illa mors ex aspectu coeli est accidentalis, & potest prohiberi, vel quod fiet ea mors, quæ habebit fortiorem causam, non autem ea, quæ infirmiorem, & impotentiorem, quod autem causa fortior vincet, oritur, quia ex malitia dispositionis indiuidui potest esse aptitudo ad rupturam venæ, quæ omnino fiet caussa adeo firma, & valida, atque hoc totum intelligendum est intra terminum latitudinis vitæ speciei humanæ, intra quem vnus, & idem homo potest citius, & tardius mori aliquo euentu.

Ad decimamquartam Rationem maximum, & minimum

ium vitæ dantur intra terminum ſpeciei humanæ, non
ltra, vt ſupra, & vt raro indiuidua attingunt maximam
nagnitudinem; ita etiam raro vita producitur ad ſuam
naximam quantitatem, & hoc vi medicinæ efficitur fre-
uentius, atque hoc probant omnes illæ rationes in con-
rarium factæ, vt ibi manifeſtius apparet.

Ad decimamquintam Rationem Solutio patet ex ſu-
erioribus de vltimo termino à Deo præuiſo, vltra quem
on eſt progreſſus, vnde ſequitur quod Deus non falli-
ur, nec eſt mutabilis, nam cum contingentibus contin-
enter concurrit, cum neceſſarijs vero neceſſario, vt dixi-
nus in fine ſolutionis quarti argumenti, & manifeſtum
ſt in toto ipſius rationis diſcurſu.

Ad decimamſextam Rationem Conceditur omnino
umidum radicale non poſſe ſemper in melius reſtaurari,
uam fuerit deperditum, aliquando tamen pro aliquo
emporis curriculo poteſt, vt bene docet Concil. differen-
ia 112. & illationes illæ tres priores idem omnino demon
rant, quod defendimus.

Ad illud de ignis collatione etiam in tertia probatione,
icimus comparationem illam lignorum ad ignem, ſicuti
iborũ ad calidum naturale non valere, nam ignis cum ſuã
ormam inducit in lignum, non eſt idem ignis, ſed alius, &
lius, vt alia; & alia ſunt combuſtibilia, quæ apponuntur.
Et ſi quis dixerit Galenum ſexto de plac. Hip. & Plat.
apitulo ſexto, dicere quod quemadmodum ignis ex li-
no in ſimilem ſibi formam mutato, & generationem ſi-
nul, & alimentum accipit, ita etiam plantæ, & animalia
bi ipſis ſimile alimentum reddere conſpiciuntur, quod
el ex ſemicoctis excrementis licet colligere, quæ ſimilia
ubinde fiunt corporibus, quæ aluntur, quorum ſcilicet
unt excrementa hæc Gal. ergo eadem eſt ratio hac in re
gnis ac plantarum & animalium.

Reſpondeo negando Conſ. quod enim dicitur de igne

est tantum secundum similitudinem verum, qui impropriè nutritur, quum nutritio sit animæ alentis opus, at ignis est inanimatus, præterea illud refert Gal. ex sententia Erasistrati loquentis de origine venarum: vnde ait Gal. paulo naturalior est hæc dissertatio, auditoribusque indiget, qui in naturalium facultatum rationibus prius fuerint exercitati, nam ex Gale. 6. de plac. hip. & plat. cap. 8. quod nutrit, in eius, quod nutritur, naturam substantiamq; immutatum abire debet, quod non est ita verum de igne, qui varius & varius est, vt varia & varia sunt combustibilia, quemadmodum prius dictũ est, at calor naturalis non mutatur in aliũ ex ciborum appositione, sed idẽ prorsus remanet, verum aliquando auctus, & aliquãdo diminutus, nam si conuerteretur in alium, non esset idem calor naturalis, sed alius artificialis, qui industria medicorum esset effectus, & implicat esse calorem naturalem, & fieri ope, & arte medicinæ, vel alimenti additione, immo ipsum alimentum nunquam potest esse ita calore tẽperatum, vt foueat calorem naturalem diuturnius, aut perennius, præterea cum calor naturalis sit potentia quædam, vt omnes aliæ sublunares, finita, dum agit in humidum semper exhalat, & exhalat eousque tandem, quo deficiat, sicuti enim datur calor naturalis, ita datur homidum radicale, vel naturale, quæ sunt ad inuicem sic proportionata à natura, vt tanta sit virtus actiua vnius, quanta sit virtus resistens alterius, cum vero resoluitur humidum à virtute caloris naturalis, tunc partes humidi subtiliores euaporant, & relinquuntur crassiores, vnde videmus membra durescere, quousque perueniant ad suam consumptionem, & impossibile est quamuis cibi apponantur in proportione, vt non euaporent partes illæ rariores, & hæc est causa, quare morimur, quia deficit humidum radicale, aut resoluitur calor naturalis, aut etiam opprimitur, si humido vincatur, & ideo philosophus in paruis naturalibus dixit ca-

it calidi corruptionem bifariam contingere, vel à se
pso videlicet propter pabuli absumptionem, vel à contra-
io scilicet propter eius extinctionem, & illam appellauit
narcorem siue marcedinem, senectutem, ac ariditatem,
ianc vero extinctionem, & violentiam, vnde Arist. 4. Met.
ap. 2. omnis inquit secundum naturam corruptio, vt se-
nectus, & ariditas, via est ad putrefactionem, quæ con-
trarium est maximè simplici generationi commune, finis
enim omnium marcedo, nisi aliquid violentia corruptum
fuerit natura constantium, quare vt generatio diditur na-
ura, quia est via ad naturam ex Arist. 2. physic. te. 14. ita
enectus, & ariditas putrefactio, quia sunt via ad putrefa-
ctionem, nam quamuis putrescentia primo humida fiant,
iunt tamen deinde sicca tandem ex Aristo. 4. Met. cap. 2.
vnde à fine denominantur, tanquam à potiori, vt etiā mo-
tus à termino ad quem accipit vnitatem, & distinctionem,
5. phy. te. 31. & natura ignobilis sequitur naturam nobilis,
& digni ex Auer. 4. de gen. anim. in fine. Ad hanc etiam
ignis, & caloris comparationem aliter respondet Conci-
ciliator, calor ait animalium non est simplex elementa-
ris, infatigabilis, vt est ignis, sed est compositus, & ideo
corruptibilis, vnde Arist. 2. prob. prob. 38. natura caloris,
quæ nostra prouehit corpora, vt nihil per decliue laborat,
sic per accliue pressa onere nititur. Quod autem dicitur
vt se habet parum ad parum, iam responsum est, & adhuc
respondetur non valere quia datur terminus in his rebus
inferioribus, quod si demus aduersariis aliquando humi-
dum fieri posse melius pro duratione vitæ, id fiet extensi-
uè, non intensiuè, intra terminum, non vltra.

Ad quartam probationem, quæ est Galeni de partibus
primis, & solidis secundum Thomam de Garbo dicitur
Galenum intelligere de ossibus, quæ non possunt ad ta-
ctum fieri humidiora, ex humiditate nutrimentali stante
in vacuitatibus ossium, propter eorum duriciem, at caro,
& pin-

& pinguedo possunt. Quod dicitur de marasmo intelligitur, quod cum marasmus est perfectus non potest curari verè, & propriè, vnde Gal. decimo, Meth. cap. 10. quem marasmus planè occupauit hunc sanare non tentaueris.

Ad illud de siccitate ætatiua dicitur, quod licet non possit omnino prohiberi, tamen senectus extendi potest vt Gal. libro, de tabe. cap. quinto, nisi tamen ad vltimum deuenerit, vt etiam marasmus planè hominem occcupans propriè non debet curari.

Ad quintam, & sextam, quæ consequitur, dicitur verum esse vsque ad aliquid, nam facilius est destruere, quàm construere posse. Sed non ita potest à medico humidum radicale reddi, quod vna potentia separetur ab alia, videlicet potentia naturalis ab animali.

Ad illud autem de oppio, dicitur oppium priuare potentiam ab actu secundo inducendo frigiditatem in parte, non autem priuat potentiam ab actu primo, de oppij natura, & qualitate, legatur Auer. 5. colliget. c. 27. vbi multa contra Gal. & medicos.

Ad decimamseptimam Rationem Complexio naturalis potest permutari in meliorem intra terminum speciei, qui habet latitudinem, non autem extra terminum speciei. Ea autem permutatio potest accidere secundum Auicenna in prima primi, capitu. de complexionibus. Primo propter clima. Secundo propter materiam. Tertio propter agens. Quarto propter ætates. Quinto propter cibos. Sexto propter exercitia. Septimo, & vltimo propter sexum, vt supra etiam relatum est argumen. 13. Secundæ Sectionis, eædem sunt causæ corruptionis.

Ad primam probationem dicitur naturam esse quidem ad vnum determinatam, verum non mathematice, sed physice.

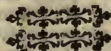
Ad illud de transitu, quod est secunda probatio ant. dicitur; quod transire per medium in via, & in instanti non est absurdum, esset autem si permanenter; nam in via & in instanti complexio potest esse omnino perfecte ad pondus æqualis, vt Galenus primo de temp. cap.4. quod secundum permanentiam non concedit idem Gal. primo, de temp. cap. primo, immo complexio æqualis; quæ ad iustitiam dicitur, licet sit permanens, est tamen secundum sensum, non autem absolutè, & perfectè æqualis, verum est tamen quod hæc permutatio complexionis secundum Thom. de Gar. in quæstionibus quæstione 13 ad dub. primum non fit, nisi in longo tempore, quo tempore transacto, licet illud corpus sit melioris humidi radicalis, quàm fuisset in eodem tempore si permutatum non fuisset, non tamen est melioris humidi radicalis, quàm ante restaurationem, quia humidum radicale alicuius complexionis melioris in aliqua ætate posteriori deterius est ad vitam, quàm humidum radicale complexionis peioris in priore ætate. Quod si aliquis alicui scrupulus innijciatur ex dicto Thoma de Garbo quod complexio non possit mutari nisi in longo tempore, atque ideo videri vitam non posse prorogari, quoniam vita intra temporis illius spatium deficiet. Is sibi hunc scrupulum eximat, ex longo tempore non argui impossibilitatem, sed difficultatem ad vitam prorogandam, nam dum fit mutatio complexionis, quæ iuuant ad illius mutationem, iuuant etiam ad vitæ prolongationem. An autem sit vlla complexio temperata secundum aliqua tantum extrema temperantiæ vt posuerunt aliqui, dubitant non pauci, & quibusdam videtur impossibilis ex secundo de gen. te. 48. & primo de cœlo. te. septimo, & decimo Met. te. 23. legatur etiam Auer. in secuudo collig cap. vltimo.

Ad

Ad Tertiam, & Quartam alias probationis particulas. vnum indiuiduum non potest assimilari alteri indiuiduo omnino, & in facto esse, & in eodem gradu, sed in fieri nihil prohibet, quia etiam corpora cœlestia ad hoc concurrunt, sed harum constellationum est semper diuersa ratio. Additur etiam quod complexio indiuidualis habet latitudinem, vnde ad prolongandam vitam huius indiuidui non est necesse ipsum extra latitudinem mutari, sed sufficit moueri ad meliorem dispositionem in sua latitudine possibilem.

Ad decimamoctauam Rationem Abbreuiatam vitam ab eo, quod antiquitus fuerat nunc breuiter asserimus, instituturi hac de re quæstionem nostram peculiarem in opusculo de hominis nobilitate, quod præ manibus habemus multis vigilijs confectum, què in lucem iam iam sumus emissuri. Hinc quoque manifestum est, alimenta non eam conferre substantiam corporibus, quam olim præbebant, nec plantas pristinam virtutem conseruasse, vnde fiunt medicamenta, & alia, quæ inde consequuntur.

Ex his habentur horum omnium argumentorum negantium solutiones, accipiantur nunc affirmantium.

QVIN-

QVINTA SECTIO DISPVTATIONIS.

EX alto, & immenso pelago, quo hactenus iactabamur, iam terrā appræhēdere videmur. Hic est vltimus nostri operis labor, Argumentis & Rationibus Secundæ Partis contrarium adstruentibus satisfacere.

Ad primam igitur Rationem facilis t responsio, & supra iam tacta, medicinam posse prolonare vitam hominis intra terminum latitudinis speciei, on autem extra illum; nam cum peruentum fuit ad terinum vltimum à Deo præcognitum, frustra laboratur à edico, & vana est omnis medicinarum virtus, ac potenentia, neque enim tunc putrefactio prohiberi potest, vt lippocratis factum arguebat, neque impediri resolutio umoris insiti, vt scripsit Auicenna, neque vt stare perpeuo possit complexio effici, atque hoc in vltimo vtriusque issolutionis termino verum esse, nullus inficiabitur. tque ista distinctio terminorum intra, & vltra talis, & nta est, vt extinguat vim omnium aliorum argumentoum, ideo ea est mandanda memoriæ, quia nihil potest bijci, quod hac distinctione non dissoluatur.

Ad secundam Rationem Corpus saluberrimum, & ptimè sanum ex sua prima constitutione indiget mediina, ne ab illo optimo statu deturbetur, & vt à rebus conrarijs defendatur, intra terminum tamen latitudinis vitæ peciei, non extra, quod nullus est, qui non videt, quare ato per impossibile, huiusmodi corpora reperiri bene onstituta, tamen non potest negari, quin possint affici nale ab ambientibus contrarijs, aut ex aliqua repletione, ut alio euentu, quo medicinæ facultate opus erit, non nim corpus nostrum est vt Adamas ex Galeno.

Ad tertiam Rationem Fatemur vitam non posse proro

gari, neque corpus humectari, & partes eius, vt solebat Galenus extra terminum, intra terminum vero negamus & hoc etiam significat Gal. vt videre est in oppositione, & responsione illarum quatuor principalium obiectionum.

Ad quartam Rationem, vt ad superiora est responsum, & Hali, quamuis Astrologus, non est ita mentis inops, vt extra terminum produci posse asseruerit, immo ipsi Astrologi præfigunt vitæ terminum singulis secundum cursum stellarum, quibus corpora subdita nascuntur, quod quàm vanum sit Constitutione sua docuit Santissimus D. N. D. Sixtus Papa Quintus.

Ad illud de medicamentis, prohibent quidem causas, idest frigiditatem, & siccitatem, sed id efficiunt intra periodum definitam, non extra, intra quam etiam prohiberi potest, ne aliqua pars citius exiccetur.

Ad quintam rationem eodem pacto, vt ad superiora, & ad illud de Ezechia, dicitur quod stante morbo, & illius causis secundis moriturus erat, sed vixit vlterius propter potentiam Dei absolutam, sed concedamus illi Rabino vt alicuius medicinæ esse sanatum, tamen virtus illa fuit miraculosa, non naturalis, & ita dicere est incidere in primum dictum, Dei virtute conualuisse, & tot annis superuinxisse, Deoque hac in re miraculum faciente, vt miraculum etiam fuit solem a suo cursu desistere sicuti dicitur in libro Iosue cap. 10. & retrorsum decem gradibus ferri, vt 4. Regum. cap. 20. accedit etiam quòd illa medicina fuit à Deo reuelata, quinimmo, vt manifestius appareret miraculum ex aliorum Rabinorum sententia, contraria etiam erat morbo Ezechiæ.

Ad sextam Rationem patet ex allatis in superioribus responsionibus, quod diu vixerint illi viri intra terminum vitæ speciei concessum, in quem terminum bono vitæ regimine peruenerunt, & ideò vnus illorum interrogatus, qua ratione diutius vixisset, intus mulso, foris oleo, respondit,

pondit, foris enim prohibebat pororũ ianuas olei vnctio-
ne, intus vero calorẽ naturalẽ adiuuabat mulsi potione.

Ad septimam Rationem de morte ex aliquo casu pro-
ueniente, & naturali, vt distinguunt quidam, dicitur
quòd si intelligunt mortem naturalem posse arceri intra
terminum vitæ speciei humanæ bene dicunt, si aliter sen-
tiunt, toto cœlo aberrant, nam secundum nostram senten
tiam terminus naturalis in sua latitudine potest proroga-
ri, non autem vlterius, eadem responsio Virgilij dictum
infringit, quod si per fatum aliud accipiant ab eo, quod
est naturale, & naturæ institutionem, & ordinem sequi-
tur, cecutiunt omnino, legatur lucidissimus Them. super
quinto physic. te. 57. & Alexandri liber pulcherrimus
de fato inscriptus, vbi pulchrè colligit ex sententia peri-
pateticorum fatum à natura non differre, vt etiam vide-
tur insinuare Virg. 4. Aeneid. de morte Didonis.

Ad octauam Rationem, vt ad supradicta, intra termi-
num illa omnia posse, non extra vi medicinæ fieri, & me-
dicorum industria.

Ad nonam Rationem. Deo nihil possumus negare, vn-
de nec illi negabimus vitæ prolongandæ potestatem, vt
multis ex locis sacrorum voluminum colligi potest, & au-
ctoritates, hoc nono argumento allatæ manifestè confir-
mant. Nec inde sequitur vanam esse promissionem Dei, si
promittit idem tempus viuendi naturale, nam ex sacris lit
teris habemus malefacientibus vitam breuiari, quod fit
in pœnam malefactorum, vt bene facientibus produci in
præmium benefactorum, & rerum bene gestarum. Ita Iob.
22. iniqui sublati sunt ante tempus suum. Ecclesiast. c. 8.
Non sit bonum impio, nec prolõgentur dies eius, & Psal.
54. Viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos,
& Psal. 77. Defecerunt in veritate dies eorum, & anni
eorum cum festinatione, vt alia multa prætercam.

Dicet aliquis quorsum Medicus, aut Philosophus cum

tu sis, argumenta transfers in tuum opusculum à scripturis, & rebus supra naturalibus petita.

Respondere possem non repugnare quo minus Philosophi possint trahere argumenta à rebus super naturalibus, & sacris voluminibus, & ea miscere cum naturalibus, nam res aliquando ita videtur exposcere, vt tam naturalia, quàm supernaturalia afferantur ad rem aliquam omnino definiendam, aut muniendam.

Dicet iterum Medici, & Philosophi tenentur ne respondere argumentis, quæ procedunt ex principijs alterius scientiæ. Minimè vt dicitur primo physic. te. 8. Immo non est transcendendum de genere in genus ex primo post. te. 23. & ad Theologos hanc de miraculis quæstionem, & solutionem pertinere verum id esse, non diffiteor, cæterum omni artifici licere interdum memorare, & recognoscere mirabilia opera sui creatoris, nemo ibit inficias, vnde Auen. primo Theis. tr. 2. cap. primo in fine cum ageret de fractura panniculorum cerebri, refert quendam habentem piam matrem fractam à Deo summa potentia, & sapientia posse quidem liberari, nullo autem modo à medicis, nam secundum Auen. fracta illa vltima pellicula panniculi cerebri, impossibile est hominem naturaliter viuere, Sed istam Auen. rationem nullam esse, recentiores experti sunt, nam etiam si cum craneo frangatur dura simul mater, immo quod magis est, etiam si pia mater læsionem aliquam patiatur, adhuc possibile est huiusmodi homines liberari, ex quo fit, vt falsum quoque sit illud eiusdem dictum, modernos esse insufficientes ad liberandos homines à capitis læsione cum fractura cranij, & duræ matris, ac etiam cum pia mater læsionem habuerit, & quod huic malo medicinam vllam se velle adhibere non intendere protestatur, tanquam læsioni immedicabili.

Quod si quis dixerit Hip. lib. de vulneribus capitis iubere, & præcipere vulnera capitis non esse aperienda, & cranij

ranij portionem non esse auuellendam, ne inde sequa-
ar maximum nocumentum, & etiam tandem mors ergo
on videtur Auenzoar redarguendus, cum loquatur non
olum de cranij apertione, verumetiam de fractura duræ,
: piæ matris.
Respondetur dictum Hip. tunc esse verum, cranium
delicet non esse aperiendum, quamuis aliqua ratione sit
fectum, quando vulnus est leue, non profundum, ex quo
hil ad membranam est confluxurum, & nullus, vel pau-
is admodum adest, vel futurus est vapor sani ei, neque
it maxima concussio, vel contusio cerebri in percussio-
:, vnde non debemus timere seuissima accidentia, & ti-
orosa esse ventura, vt est delirium, subeth, lethargus,
ilepsia, conuulsio, paralysis, & huiusmodi, si enim nunc
anium aperiretur de industria à medico periculum, quod
ius nullum erat, egro intenderetur, lacerato videlicet
rieranio, vulnusquè subsequenter faciendum à medico
priòris morbi curationem, maioris esse potest momen-
quam vulnus præcedens, & malum, quod à medico cu-
ri per se intenditur, vnde dicere possumus si frustra fit
r pluta, quod per pauciora æque tamen bene, ergo mul-
magis si commodius, facilius, tutius, & vtilius, cum
im pericranium sit sensus exquisitissimi, fient tunc ma-
ni dolores, vnde maximæ attractiones materiæ, vir-
tis resolutiones, febres, & propter eius societatem
m membranis, grauia symptomata excitabuntur, péri-
anium enim firmiter cranio adhæresçit, & e ligamentis
lura menynge producitur, præsertim qua parte suturæ
nseruntur, tunc etiã cum caloris natiui sedes detegatur,
e dissipabitur, & cerebrum discoopertum, cum sit frigi-
m, alterabile, passibile, ex apertione cranij magis & fa-
ius ledetur ab ambiente, & multo minus esse secto mem
na debet detegi, ne refrigeratio vulneris, ossis, & ipsa
n membranarum insequatur, quæ grauissimorum sym-
ptomatum-

ptomatum est maxima occasio.

Sed dictum Hip. tunc quidem non debet obseruari, verum cranium debet in vulneribus, & capitis confusionibus aperiri.

Cum videlicet cranij fracti adsunt signa, & statim ab innitio planum est os esse ita fractu, vt sanguis descendat, aut membranam vrgeat, aut saniem colligat, cui non pateat exitus, vel etiam si aderint signa sanguinis effusi in membranam citra ossis fracturam, vt in concussione cerebri plerumque euenit, nam cum aliquid ad membranam confluit, hic est vnicus siue principalis sectionis scopus, secundum aliquos, præterea si aliquid sit ruptum in membranis propter magnum capitis, vel vulnus, vel contusionem, vel etiam cranij fracturam, nam quandoque aperiuntur venæ, arteriæ, & sanguis fluens extra venas, vertitur in grumum, & putrescens causat pessima symptomata. Amplius cum membranæ comprimuntur, etiam cerebrum ipsum, ac eius ventriculi cũ alijs partibus maximè afficiuntur, & propterea latentium fracturarum signa à diligentissimis medicis debent optimè cognosci, quorum quædam pertinent ad patientem, quædam ad agentem, quædam ad instrumentum ipsum, quæ tum quoniam non sunt huius præsentis operis, tum etiam breuitatis gratia hic non putamus esse perscribenda.

Hip. autem illis verbis non tam vult id omnino negare, quàm nos admonere, non in quolibet vulnere capitis, & eius fractura, & contusione esse cranium aperiendum, sed tantum in vehementibus, idque faciendum cum maxima præmeditatione, diligentia, cautela, ac protestatione de periculo ægrotantis, & hoc est eius verum, & germanum documentum.

Vel etiam voluit significare Hip. vulnus capitis vt tale est, non per se indicare cranij apertionem, sed quandoque non solum repugnat, sed etiam maximè ei conuenit, vt in

eius magnis vulneribus, fracturis, ac contusionibus, & casibus iam dictis, immo etiam id fieri debet in casibus dubijs præsertim cum accidentia seua incipiunt apparere. Neque ex hoc vllum sequitur inconueniens, constat enim nonnullos sine portione cranij, immo etiam cerebri vixisse, & adhuc viuere; quod redarguit dictum prius Auenzoaris; vt etiam Arteus iubet, in epilepsia cranium terebello perforari, vt dicetur paulo post, Sed maximum inde sequitur commodum, & iuuamentum; sic enim materia melius expurgatur, tollitur compressio menyngarum, quibus affectis fiunt symptomata pessima, medicamēta melius ad locum perueniunt, sumus certi etiam de qualitate, & quantitate læsionis, vnde facilius, ac melius non solum mederi, sed etiam pronosticari possumus; quare cogente malo debet caput ferro dilacerari, habita tamen ratione cranij, caloris natiui, & menyngum, quarum noxa celeriter cerebro communicatur.

Addit etiam illud Christiano homine dignum Aaenzoar primo The. tr. 2. cap. vnico in fine, quod ideo refero, vt quisque Dei prouidentiam cognoscat, & prædicet; sicuti inquit, ex gratia Dei esse cognoscitur illi, cui in tali necessitate, hoc est in fractura cranij, aut alterius eiusdem conditionis, perfectus medicus aduenerit, vt ipsum liberet, sic ex sententia diuina est, quando alicui superuenerit imperitus, vt inde moriatur, quod ego etiam in alijs morbis verissimum esse mihi persuasi, & nunc magis persuadeo, sed de his hactenus.

Ad illud de cœlestibus orbibus, respondeo verum esse conferre ad diuturnam vitam intra latitudinem illius, vt sæpe dictum est.

Et hoc idem pari ratione dicitur de Medicina quod præstet in extremis, ac seuissimis illis dictis affectibus, & similibus, Cæterum apoplepsiæ, & epilepsiæ est tanta vis, cuties, acrimor, vt ad summa etiam auxilia, (vt in extre-

mis morbis fieri solet,) præter alia, deueniri possit, ac debeat, cum enim sunt in paroxismos ægrotantes ex Ras.9. alm. cap. de appoplexia galea ignita applicanda est eorum capitibus,donec comburantur capilli, etiam cutis capitis ferro ignito cōburenda est ex Aret. c. de Epip. varijs videlicet in locis, tum sincipitis, tum occipitis, circa quidem suturas, vel secundum aliquos in ipsis etiam suturis, alijs tamen reclamantibus, quamuis non sit prætereundum hoc loco, os in suturis posse non solum perforari,sed quoque auelli, præsertim cum propter morbum gallicum, vel aliam causam, os est corruptum, tum ne augeatur putrefactio, tum ne membranæ, & aliæ partes afficiantur, tum vt eo ablato remoueatur capitis grauitas, & dolor, vt quibusdam hactenus bene sucessit, tum propter alias causas,valent autem suturæ, capitis ad quandam cerebri expurgationem, præter alia loca,vnde qui suturis carent, ij etiam morbis capitis facilius afficiuntur, impedita nempe quadam excrementorum cerebri euacuatione, nam vt ad construendum requiruntur omnia, ita ad destruendum sufficit vnum, vt etiam si habere suturas confert sanitati cerebri vt patet,ergo non habere eas,destruet eius sanitatem, si enim affirmatio est causa ipsius esse, negatio est causa ipsius non esse,non enim frustra factæ sunt à natura. Amplius cauterium, immo plura cauteria actualia in his casibus fieri debent in dictis partibus, an autem etiam in phrenesi cauterium in capite conueniat, alij iudicent, præterea quoque aperiendum est os capitis, etiam vsque ad duram matrem ex Areteo c.de Epil.dicente, Opus est etiam ignem capiti inferre, proficit enim; in primis os perforare vsque ad secundam laminam oportet, deinde ceratis, cataplasmatisq; vti,tantisper, donec membrania ab ossibus recesserit, Terebra nuda ossa circuncidere conuenit, ac si paulum resistant, vsque ad spontinam auulsionem perseuerandum quousque nigra nonnunquam isto-

rum,

rum, & crassa membrana inuenta fuerit, hæc Arct.

Et hoc idem secundum aliquos potest fieri in melancholico affectu.

Et si quis dixerit Hip. negare aperturam cranij in vulneribus capitis, ac fracturis, & contusionibus.

Quid ad hoc sit dicendum perquiratur paulo ante in solutione quoque huius nonæ rationis Secundæ Sectionis.

Neque ad caput propterea ex alijs partibus corporis materia attrahetur vi caloris, doloris, siue vacui, si precesserint, & etiam subsequantur fortia diuertentia per clisteres acutos suppositoria, frictiones, & huiusmodi; ad hæc si tendente catarro calido, subtili, ad pectus conferunt actualia cauteria in sincipite, & in sutura coronali, secundum aliquos, cur non etiam cauteria, & ignitiones in capite possunt fieri in dictis affectibus, accedit etiam quod si Galenus 5. Met. cap. 5. non timet immo censet, (Alexandro tamen Traliano repugnante) maximè conferre in catarro calido, subtili acuto, & bilioso applicationem thapsiæ in capite; quæ hærens capiti continuo caput ex calefaciendo, & exicando auget calidam, & siccam illius intemperiem, quæ causa est dicti catarri, cur actualia cauteria sunt à nobis timenda, cum parum adherat capiti actualis eorum calor? tandem his auxilijs in his affectibus frigidis materialibus tanquam per contraria curamus respectu qualitatum primarum, & secundarum, materiæ euacuandæ, diuertendæ, deriuandæ, loci corroborandi, & virtutis, quæ cum sit sopita mirum in modum excitatur, & cum sit oppessa à multa materia frigida, crassa, viscosa, inbibita in cerebri partibus, & ipsas valde obstruente, ex obstructionum ablatione, releuatur, præterquam quod dolor, qui inde causatur, non solum est paruus, & pauci temporis, sed etiam aliquando nullus, cum insensibiles penitus iaceant tales ægrotãtes, & tanquam mortui per-

maneant quandoque, & quod hac estate transacta Maceratæ sic mihi bene successit in puella quadam septem annorum existente in actuali & quidem grauissimo paroxismo epilepsiæ, sed hac de re alias.

Ad decimam rationem dicendum est, vt supra, non esse vanam medicinam, sicuti nec vanæ sunt artes aliæ, si finem suum semper non assequantur, nam ex Arist. 1. Top. cap. 2. neque Rhetor omni ex modo persuadebit, neque Medicus sanabit, sed si ex ijs, quæ contingunt nihil omiserit, sufficienter medicinam habere dicimus. Hæc Arist. ex quo fit, vt nonnulli voluerint medicinam esse coniecturalem, & non verè scientiam, verum vt certum est ipsam esse practicam, sic falsum est non esse scientiam, cum omnes caussas consideret vniuersales, particulares, remotas, propinquas, communes, proprias, externas, internas, mediatas, per se, per consensum, immediatas, ac coniunctas vt vocant, seu coéquales, & coéuas, quibus sufficienter positis ponuntur effectus, nisi sit impediens, & remotis remouentur, si quidem effectus ab eis dependeant in esse, fieri, & conseruari, & propterea circa hanc medicinalem methodum tunc scire vnumquodque putamus, vt in alijs scientijs, cum caussas primas, principia prima, & vsque ad elementa cognouerimus, ac ad immediata resoluerimus, non enim quis sciet in hac, vt in alijs, nisi ad immediata resoluerit ex Arist. primo post. vt patet consideranti libros de differentijs, & causis morborum, & symptomatum, nec non librum de constitutione artis, præter alios aureos libros Galeni, & præsertim, quia vt morborum cognitio ex illorum causarum cognitione dependet, sic eorum curatio ex causarum remotione, & vt ex definitione morborum elucescunt eorum proprietates, sic etiam curandi intentiones, vt enim in speculabilibus definitio est caput scientiæ, sic in operabilibus est principium operationis, natura enim rei est, quæ docet an agendum, quid, quantum,

quando, quomodo, vbi, vt etiam quid ante quod, quid cum quo, quid post quod, & huiusmodi, vt etiam quis affectus cum quo, quis sine quo, quis post vel ante quem curari valeat, ac debeat, verum hæc sufficianr, hacenim de re in nostro libro de principijs medicæ, siue de medima & medico exactius sumus pertractari. Cæterum satis est medicinæ vt vana dici non possit, si suo fine potitur intra terminum, intra quem non raro medici reuocant corpora in pristinum statum salutis, & hoc ipsum multi ex sacris doctoribus affirmant, esse videlicet medicinam hominibus necessariam, tantum abest quin vanam prædicent, & inutilem, legatur D.Hier. super illud Isaiæ cap.38. Ego occidam, & ego viuere faciam, ego percutiam, & sanabo, & non est, qui de manu mea possit eruere, vbi dicit medicinam nō esse parui faciendam vnde in Ecclesiast. cap.38. Honora medicum propter necessitatem enim creauit illum Altissimus, & quæ sequuntur, nam quamuis certissimè sciamus neminem vltra terminum à Deo sibi præfixum esse victurum, omnibus tamen languentibus non incongrue medemur. Hoc ipsum copiosissimè pertractat D. Ant. Florentinus in tertia parte summæ tit.7. c. primo. Addi etiam possunt quæ scribit D. Gregor. in enarratione illius loci Iob. 14. Constituisti terminos eius, & alterius etiam loci Iob. 22. eiusdem operis iniqui sublati sunt ante tempus, vbi multa in eandem affert sententiam.

Ad vndecimam Rationem Vitam in humidi & calidi proportione consistere Medici, & Philosophi testantur, sed eam posse conseruari proportionem, non extra, sed intra terminum, ijdem fatentur, frustra enim tunc, & humidum sustentans intromitteretur, aut superfluum corrumpens educeretur, vt ibi dicebatur, immo conseruare ipsum humidum radicale intra terminum, est satis arduum, ac difficile, quia cum vitæ naturalis mensura sit secundum mensuram humiditatis radicalis in quolibet

indiuiduo proportionato proportione duplici, fieri vix potest vt dupla seruetur proportio, videatur fusius Aristo. eiusquè commentatores in lib. de longit. & breu. vitæ & Auer. 3. colliget c. 11.

Ad duodecimam Rationem humidum, radicale potest reparari, non tamen vltra terminum præfixum, sicuti calor naturalis, vnde ille Elephanticus, vt etiam ille hecticus dicitur fuisse sanatus intra proprium vitæ finem, non vltra.

Ad illud de partibus Gal. libro de Tabe. c. 5. quomodo possint humectari, & quando dictum est in ratione tertia Secundæ Sectionis.

Addendum tamen adhuc est, per cibum, potum, balneum, lectum, somnum, & huiusmodi posse humectari quidem cor, & hepar, ac vniuersaliter totum corpus ex Gal. lib. de Tabe. cap. 5. videlicet vt patitur natura suarum diuersarum partium, vel etiam intelligi potest Gal. secundum aliquos, respectu partium, quæ carnosæ pingues, humectabiles, & viuificabiles sunt, & quæ propriè conducunt ad vitam defendendam, conseruandam, ac etiam diutius prorogandam, intra tamen terminum præfixum, vt dictum est, atque hæ partes possunt fieri humidiores ex Gal. nisi tamen valde excesserint in siccitate, ossa vero, licet nutriantur, augeantur, & vt sic etiam substantifice, ac qualitatiue humectentur (quod etiam forte Gal. lib. de Tabe. voluit per illa verba intelligere) non tamen per illa dicta à Gal. hoc lib. de Tabe cap. 5. vt ex sententia Thomæ de Garbo prius etiam dictum fuit, possunt fieri humidiora & vt sic videtur intellexisse de ossibus Gal. in Tech. cap. 59. dicens quod solidæ corporis partes, quæ verè solidæ sunt, ac primæ nullo modo possunt fieri humidiores, at satis est, si quis eas celerius exiccari prohibeat, Intercepta autem in his spatia hac, vel illa humiditate complere possibile hæc Gal.

Ad

Ad illud de calore iuuenis,& pueri ęquali,vel inęquali.
Respondetur quod maxima est dissensio circa hoc, an ęqualis sit calor in puero,& iuuene,præterea an humidum radicale per totam vitam, & pro varietate ætatum idem numero maneat, & an quod restauratur fiat idem numero cum priori,vel secundum æquiualentiam, idcirco quomodcumquè hoc fiat, dicimus humidum radicale ita posse restaurari, vt vita hominis possit intra terminum præfixum,non autem vltra,extendi.

Vel etiam dici potest,vt respondeamus cathegoricè, & doctores sibi non esse cōtrarios demonstremus, quod cum dicunt calorem naturalem, & humidum esse æquale vel inæquale in iuuene,& puero, æquale,& inæquale sumunt pro eodem, vel diuerso aliqua ratione, & sic dicitur esse ęqualis in substantia, & radice, sed inęqualis per accidēs, auctus,aut dimunutus,magis vel minus iuxta subiecti con ditionem, nam in subiecto sicciori idem calor est acrior, quàm in subiecto humidiori, vt etiam calor intensior apparet in materia densa,quàm in materia rara,quare in subiecto & materia humidiori, & rariori apparet blandior, & suauior,& ad tactum mitior, in subiecto vero, & materia sicciori & densiori opposito modo se habere videtur.

Ad decimamtertiam Rationem Qua demonstratur potissimum mutari complexionem, & vitæ principia, quod longissimum est, & multis probationibus confertum hoc solo satisfit, quod naturalis complexio, & quæcunque ibi mutari dicuntur,possunt quidem permutari in deterius,& in melius,vt ibi probatur, sed intra terminum latitudinis vitæ speciei,non extra, vnde qui ex melancolico mutatur in sanguineum plus quidē viuet,quàm si semper extitisset melancolicus,non tamen excedet viuendi terminum com plexionis sanguineæ, ita qui mutat ætatis conditionem,& temperamentum,& sic de singulis.

Ad decimamquartam Rationem Potest Astrologus ex

varijs

varijs motibus conijcere ea, quæ naturaliter influunt in corpora, & si mala sint, arcere vi medicinæ, non tamen vltra terminum, hinc factũ existimo, vt Index Concilij Tridentini in suis regulis & Summus Pontifex D. Sixtus V. concesserit vsum Astrologiæ pro nautis, agricolis, & medicis, qua concessione facta medicis, aperte nobis insinuatur Astrologiam iudiciariam in hoc prodesse, quod varij morbi, & cognoscantur, & secundum necessaria curentur, an autem dictum illud conciliatoris verum sit alij iudicent, ego falsum existimo.

Ad decimamquintam Rationem Periodus vitæ negatiuè est præfixa, videlicet nõ potest quis peruenire ad mille annos, positiue etiam & respectu Dei, qui omnia præuidit ab æterno, sed intra terminum latitudinis vitæ hominis, vita prorogari potest, & licet secundum naturam complexionis sit præfixus terminus negatiuè, scilicet quod melancolici non possunt transire terminum, & etiam positiuè, quia possunt peruenire ad suum vltimum, tamẽ quia hic terminus habet magnam latitudinem, & nos hunc ignoramus, ideo in hac latitudine potest prorogari vita, & in hac latitudine vsque ad vltimum terminũ non est præfixus terminus positiuè, si ergo melancolici cõplexio permutetur ad meliorem, etiam diutius posset viuere, & hoc nullum est inconueniens, dũmodo sit intra spatium latitudinis viuendi illius complexionis, vt etiã supra dictum est.

Illud Astrologorum, vt dicitur in prima probatione minoris, mortem pluribus contingere ex ortu infausto ducis, negandum est, vt prohibet etiam figuras formari D. Sixtus Quintus Pont.Opt.Max. in sua constitutione contra Astrologos ædita.

Ad secundam & tertiam, vt in principio, & in superioribus responsionibus, suum esse terminum toti, & partibus, & principia extendi intra suumm terminum.

Ad quartam probationem, dico posse medicinam præ-

parare materiam, videlicet intra limites, & terminos. Item de illo, qui mutat regionis qualitatem, quod erat.

Quinta confirmatio, nam intra terminos videlicet vitam ratione climatis posset ille traducere, non extra.

Ad quod sequitur sexto loco de cõtrarijs dicitur, quod propositio intelligitur de contrarijs positiuis, non autem negatiuis, vt datur ens, non autem datur nihil, alij quidem dicunt vitam, & mortem esse contraria, non autem longitudinem, & breuitatem, sed esto esse verè opposita, tunc vera est propositio, nisi vtrunque contrariorum fuerit à natura, nam vita, & mors est naturalis, vnde quod non possit extra terminum latitudinis vita prorogari, est à natura, immo etiam implicat contradictionem naturaliter posse perpetuari vitam, & extra suum terminum speciei duci, quoniam si extra terminum, nulla esset ratio, cur non deberet perpetuari, & nulla virtus finita durat tempore infinito, & præsertim vbi sit continua actio, & reactio, atque ex his est.

Ad septimam & alia multa facilis responsio, vt in superioribus responsum est.

Ad octauam de anima, defectus producendi vitam non est ab anima, sed à principijs intrinsecis corruptionis corporis, vt sæpè dictum est, præsertim in argumento decimosexto Secundæ Sectionis.

Ad nonam patet solutio ex dictis.

Ad decimam potest abbreuiari intra latitudinem termini speciei, vi pharmaci alicuius, sic etiam potest prolongari, non autem vltra.

Ita ad vndecimum, & vltimum præuideri causas morborum, & posse adhiberi remedia intra latitudinem sui termini.

Ad decimamsextam Rationem vt supradictum fuit ad primam rationem huius Secundæ Sectionis.

Ad decimamseptimam Rationem Fernelij eadem est

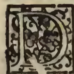
respon-

responsio, quæ data fuit ad tertium argumentum prioris partis disputationis, ne repetam quæ superius allata sunt copiosius.

Ad decimamoctauam Rationem fatemur vitam nostram esse breuiatam, vt etiam alimenta, & medicamenta sunt in suis virtutibus diminuta, vnde collocata est in sede quadam media à priori sibi statuta, quam impossibile est pertransire, intra hunc tamen terminum potest vita nostra prorogari, & breuiari, quia suam habet latitudinem.

Atque his similia, si quæ sunt, argumenta, ijsdem solutionibus diluuntur.

Summo Pontifici D. Sixto Quinto.

Disputatio præsens suo iure poscere videtur, vt modus prorogandi vitam, de qua iam disseruimus, vltimo loco scriberetur, verum tanta est ista moles, vt in paruum opusculum transferri nequeat. Hûc enim reuocanda esset tota fere medicina, & ea, quæ in ipsa traduntur, quæ omnia iuuant tum ad sanitatem augendam, & conseruandam, tum etiam ad defendendam à morbis, causisquè morborum, qua in re totus Galenus est occupatus, & tota cohors medicorum, veterum, & neotericorum intenta, ne igitur opusculi fines, ac terminos transiliamus, vnde ab omnibus argui merito possemus, ab ea disputatione prorsus nunc abstinendum existimauimus, in opus aliud, si vita comes fuerit, rem integram digesturi. Cæterum superest, vt quod antea feci, nunc iterum, ac semper exoptem, vt immortalis Deus tuæ Beatitudini concedere dignetur, vt vitam in multos annos producat, eamque incolumem perpetuo conseruet.

FINIS.

INDEX RERVM NOTABILIVM,

Quæ in hoc volumine continentur.

A

O

P

Q

R

S

Scientia

Finis Tabulæ.

ERRATA.

præ ſciencia pro præſciencia pag 4. piculta pro pituita pag. 8. atrijs pro arterijs pag.8. ſentia pro ſententia pag. 15. quormndam pro quorundam pag 15. paruitatems pro paruitatem pag. 19. re mundi pro res mundi pag 19. ſeptima ratio pro decimaſeptima pag.23. ſuper te.14. pro te.146. pag. 28 citotis fatentur pro citatis fatentur pag. 28. prolongauit pro prolongabit pag. 37. tegni pro techni pag. 32. & 33. ſecuado pro ſecando pag.48. applicet pro applicat pag 54. deeſt Negat per ſe poſſe in 3.opin. Nicoli ubi ſequuntur verba quia nunquam apponi poteſt. pag 55. punet pro puguet pag. 59. non conſiſtere indiuiſibili pro non conſiſtere in indiuiſibili pag. 59 querenti cuidam pro querens quidam pag.60. pro accidens pro per accidens per eſſentia pro per eſſentiam menſuretur menſurata pro menſura rata pag. 72. ſecundum Auic. pro ſecundum Auicennam pag. 78. que pro quodquē pag. 80. perieranio pro pericranio pag. 85. conſuſionibus pro contuſionibus pag. 86. ita fractu pro ita factum pag 86. membrania pro membrana pag. 88. Medicæ pro medicinæ pag.91. Medima pro medicina pag.91. peturactari pro pertractaturi pag. 91.